

Sanacija naj ne bo samo na papirju

Bolj kot samim poslovnim rezultatom sozda, doseženim v letu 1985, se je koordinacijski odbor (KO) sindikata sozda posvetil posledicam nediscipliniranega obnašanja posameznih organizacij. Zamude in malomarnost v pošiljanju zahtevnih podatkov hrome delo strokovnih služb in onemogočajo pravočasno celovito informacijo.

Poslovni rezultati sozda niso bili osrednja tema 2. seje. Na tej seji so člani KO sindikata sprejeli teze za svoje delo v letu 1986, čeprav jih v vseh podrobnostih niso izoblikovali v konkretne akcije. Oblikovali so stališče v zvezi s samoupravnim sporazumom o združevanje sredstev skupne porabe, izpostavili nekatere slabosti kritične analize delovanja političnega sistema in se seznanili z uresničevanjem sporazuma o sodelovanju s potršniki.

Komentar poročevalca o poslovnih rezultatih sozda, magistra Franceta Kastelica, je bil vse prej kot prijazen v tistem delu, ki je zadeval odnos članic do sporočanja podatkov. Nepravočasnost in malomarnost v natančnosti podatkov povzročata nepravčasnost informiranja sozda o sozdu, prav tako pa nas nemalo krat spravljiva v slabo luč, ko bi morali postreči s podatki. Zavedati se moramo, da lahko le z močjo števil in njihovih analiz predstavljamo skupne in specifične probleme pred organi, ki odločajo o načelih gospodarske politike in njihove konkretne izvedbe.

Kaj s temi organizacijami, ki so praviloma »stalne stranke«, se je vprašal tudi KO sindikata. Odločitev koordinacijskega odbora v zvezi s tem najbrž ni slaba: odbor je prevzel obveznost, da bo o zamudništvu, tistem, ki meji na indolenco, obveščal osnovne organizacije sindikata in odbore

samoupravne delavske kontrole v prizadetih organizacijah ter jih opozarjal bodisi na dolžnosti poslovnih organov bodisi strokovnih delavcev.

Teze za delovni program v letu 1986 so sprejete — konkretna izvedba je v posameznostih še nedorečena. Trdno pa stoji obveznost, da bo koordinacijski odbor bdel nad izvajanjem sanacijskih programov predvsem v tistih organizacijah kjer izgube kraljujejo že dalj časa, sanacijski programi pa so vzorci brez vrednosti. Predstavniki KO sindikata bodo namreč obiskali vse organizacije, ki so leto 1985 končale z izgubo in v neposrednih stikih z njimi oziroma njihovimi osnovnimi organizacijami sindikata ugotavljali spremenljivost in sprejemljivost stanja pri uresničevanju sanacijskih programov. Prve obiske članov koordinacijskega odbora lahko pričakujejo predvsem v tistih organizacijah, ki so trdile, da se sanacijski programi izvajajo že dalj časa pred njihovo potrditvijo na delavskem svetu sozda. Člani odbora so namreč menili, da bi morali biti rezultati tega izvajanja vidni že ob rezultatih prvega trimesečja letošnjega leta.

Dokumenti sindikalnih kongresov bodo osnova za akcijsko delo — tisto, ki je v dometu koordinacijskega odbora. V njegovem dometu pa je prav gotovo tudi sprejetje načelnega stališča do solidarnosti v sozdu. To je bilo

oblikovano v zvezi z razpravo o osnutku sporazuma o združevanju sredstev skupne porabe. Solidarnost da, vendar le s tistimi, ki so do nje resnično upravičeni. Dosedanjih, tudi slabih izkušenj s tega področja ne gre zanemariti, prav tako pa se je samo zaradi njih ne gre odreči. Solidarnosti smo imeli in jo mnogokrat še imamo samo polna usta, najsi to radi priznamo ali ne. Soglasja ob tako različnih stališčih do solidarnostnih regresov za letni dopust najbrž ne bo lahko doseči. Zato je treba najti in ponuditi drugi vir in način za oblikovanje sredstev, ki naj jih za regres dobijo upravičene organizacije oziroma njihovi delavci.

Šibke točke kritične analize delovanja političnega sistema socialističnega samoupravljanja so bile izpostavljene v tistem njenem delu, ki ne pomete z razmejitvijo ravni in pristojnosti v odločanju, podvajanje procedur in neodgovornostjo na vseh ravneh.

Organiziranost potrošnikov pri organizacijah združenega dela je dala v obliki in načinu, ki si ga je zamislil SOZD MERCATOR-KIT, dobre rezultate. Spodbudila je številne razprave v organih, ki so zadovoljeni za normativno (zakonsko) ureditev statuta tistih svetov potrošnikov, ki so organizirani drugače od svetov potrošnikov pri krajevnih skupnostih. Za zdaj v jadra resnih namenov, da se odnos trgovina — potrošnik ureja na podlagi medsebojnih interesov, piha zdaj tak, zdaj drugačen veter. Piha pa s prave idejne strani, tako da se najbrž ni bati, da bi komaj splavljeno barbo že peljali v razrez.

Uresničevanje temeljnih zadev skupnega pomena

Marko Žagar — M-Interna banka

Ocena učinkov skupnih dejavnosti sozda

Gledano splošno, so rezultati poslovanja sozda MERCATOR-KIT v letu 1985 boljše kot leto poprej, takšni rezultati pa imajo seveda tudi svoje hibe. Ta razmeroma dober poslovni rezultat smo dosegli zahvaljujoč tistim organizacijam, ki so imele indekse akumulacije in sredstev za reprodukcijo večje od 200. Poudariti pa moramo, da smo v sozdu, v primerjavi z gospodarstvom SRS, dosegli bistveno večjo rast teh dveh kategorij, in sicer pri akumulaciji indeks 196 (SRS 156), pri sredstvih za reprodukcijo pa 191 (v SRS 174). Zanimivo je pri vsem tem pogledati, kako smo uresničevali temeljne zadeve skupnega našega sozda.

S samoupravnim sporazumom o združitvi v sozda smo se odločili, da bomo za dosego ciljev opravljali naslednje zadeve skupnega pomena:

- ☐ skupno načrtovanje,
- ☐ skupno določanje in izvajanje skupne poslovne politike,
- ☐ skupno uresničevanje razvojnih naložb z združevanjem,
- ☐ skupno opravljanje bančnih, posojilnih in denarnih poslov,
- ☐ skupno zunanjetrgovinsko dejavnost,
- ☐ skupni informacijski sistem in
- ☐ visoko stopnjo vzajemnosti in solidarnosti.

V letu 1985 smo se, kljub težavam, ki so bile pogojene s prvim letom delovanja novega sistema SOZD MERCATOR-KIT in s slabim gospodarskim položajem trudili kar v največji možni meri uresničiti skupne cilje. Od njihove uresnitve so odvisni končni učinki, tako za vsako posamezno organizacijo, kakor tudi za sistem kot celoto. Temeljne zadeve skupnega pomena smo izvajali in koordinirali preko delovnih skupnosti sozda in Mercator-Interne banke.

Skupno načrtovanje

Leto 1985 smo lahko povsem upravičeno imenovali leto izdelave in sprejemanja raznovrstnih planskih aktov. Zato je bilo na področju načrtovanja v sozdu na vseh ravneh veliko aktivnosti. Rezultat je bil pravočasna izdelava in sprejetje vseh planskih aktov:

- ☐ Dolgoročne razvojne usmeritve SOZD MERCATOR-KIT 2000,
- ☐ Samoupravni sporazum o temeljih plana SOZD MERCATOR-KIT za obdobje 1986-1990,
- ☐ Samoupravni sporazum o temeljih srednjeročnega plana Mercator-Interne banke za obdobje 1986-1990,
- ☐ Srednjeročni plan SOZD MERCATOR-KIT za obdobje 1986-1990,
- ☐ Srednjeročni plan Mercator-Interne banke za obdobje 1986-1990,
- ☐ Plan razvoja SOZD MERCATOR-KIT za leto 1986 in
- ☐ Plan Mercator-Interne banke za leto 1986.

V vseh teh dokumentih smo začrtali in uskladjali enotno poslovno politiko sozda. Zavedamo

se, da lahko le pod tem pogojem pričakujemo tudi v prihodnje uspešen razvoj sozda MERCATOR-KIT.

Skupno določanje in izvajanje poslovne politike

S skupnim določanjem in izvajanjem poslovne politike smo omogočali nepretrgan reprodukcionalen nadaljevanje na 2. strani

Glasilo je namenjeno na naslov:

Glasilo delavcev in združenih kmetov sozda Mercator — Kmetijstvo Industrija Trgovina

Leto XXIII

Ljubljana, april 1986

št. 4

Rumuni v M-Blagovnem centru

Andrej Dvoršak

Zanimajo se za izvozno-uvozne možnosti

Konec marca je Mercator-Blagovni center obiskala osemčlanska romunska delegacija, ki jo je vodil član politbiroja romunske partije in predsednik Centralne zveze potrošnih zadrug SR Romunije (Centrocoop), Paul Niculescu-Mizil.

Poleg njega so bili v delegaciji še Dimitru Popa, izredni polnomočni veleposlanik v SFRJ, Adrian Tudor, sekretar kabineta predsednika Mizila in njegov spremljevalec, Georgij Cosneanu, šef oddelka za mednarodne odnose Centrocoopa, Ion Sadru, predsednik Regionalnega združenja Zveze in član izvršnega odbora Centrocoopa ter Ilie Mirea, šef oddelka za menjavo blaga Centrocoopa.

Z naše strani je visoko romunsko delegacijo sprejel podpredsednik PO SOZD za kmetijstvo, Slavko Glinšek s sodelavci. Romuni so se predvsem zanimali za organizacijo in velikost sistema MERCATOR-KIT in medsebojne povezave med članicami ter za naš izvoz na zahodna tržišča. Bili so skorajda malo razočarani, ko jim je predstavnik M-Mednarodne trgovine pojasnil, da iz Romunije nič ne uvažamo. Zato so predlagali, naj pripravimo listi izdelkov, ki jih želimo izvažati in tistih, ki bi jih bili pripravljeni uvažati iz Romunije, saj si njihova zadruga zelo prizadeva povečati izvoz v Jugoslavijo.

Centrocoop je zadruga kooperativna organizacija z lastno trgovsko mrežo, razpredeno po vseh vaseh Romunije. V njenih trgovinah kupuje kar 60 odstotkov Romunov. Imajo tudi zelo

razvito lastno proizvodnjo, posamezna specializirana podjetja Centrocoopa pa skrbijo za izvoz. Preko njih poteka celoten romunski izvoz medu, orehov in drugih pridelkov, vključno z mesom.

V razgovoru so Romuni potožili, da izvažajo veliko konjskega mesa na italijansko tržišče, skorajda zastoj, in da na njihov račun bogate kapitalistični trgovci, zato močno razmišljajo, da bi ta izvoz zmanjšali, morda celo ustavili, ali pa ga preusmerili drugam, kjer bi dosegli višje cene.

Delegacija si je nato ogledala skladišča M-Blagovnega centra in našo discontno trgovino na Slovenčevi ulici. Bili so presenečeni nad bogato ponudbo, predvsem suhega in svežega mesa ter drugih izdelkov. Pravi, da njihove trgovine niso tako dobro založene, kar je razumljivo, saj se je vodstvo Romunije odločilo za pospešeno odplačevanje svojih dolgov tujini. Razumljiva posledica tega je oster padec standarda.

Naši gostje so povedali, da Mercator v Romuniji ni neznano ime, saj hodijo Romuni, ko pridejo v Beograd, običajno nakupovat v Mercatorjevo blagovnico v Novem Beogradu. Od naših izdelkov sta jih še posebej zanimala alpsko mleko in benko.

Romunska delegacija je vodil Paul Niculescu Mizil (prvi desno), v njej pa je bil tudi veleposlanik Dimitru Popa (drugi desno)

Ocena učinkov skupnih dejavnosti sozda

nadaljevanje s 1. strani

cijski proces, ki zagotavlja ne samo dokaj nemoteno tekoče poslovanje, ampak tudi hitrejši razvoj. Zato smo se v sozdu odločili (in jo tudi izvajali) za enotno nabavno politiko od surovin preko repromateriala do končnih izdelkov. S tem smo poskušali zagotoviti optimalne nabavne pogoje, po drugi strani pa zagotoviti trajno osnovno preskrbo prebivalstva.

Navajmo samo najpomembnejše koristi, ki so izvirale iz enotne poslovne politike sozda.

Na osnovi samoupravnega sporazuma o trajnem združevanju dela in sredstev in letnih proizvodno-prodajnih planov smo obračunali skupni prihodek v višini 320 milijonov dinarjev, ki je bil, sorazmerno z deležem nabavljenega blaga, razdeljen med trgovinske ozde. Za skupno ekonomsko propagando smo od organizacij zunaj sistema pridobili več kot 8 milijonov dinarjev, za sovlaganje v skupne službe pa smo od zunanjih zagotovili okoli 42 milijonov dinarjev.

Na osnovi skupnih pogodb je bilo nakupljenih 40.000 ton mineralnih gnojil. Zaradi skupnega nakupa so kmetijske organizacije na ta način prihranile več kot 15 milijonov dinarjev. Uspeli smo zagotoviti devizna sredstva za uvoz rezervnih delov v vrednosti preko 30 milijonov dinarjev.

Preko Samoupravne interesne skupnosti za preskrbo mesta Ljubljane smo pridobili 23 milijonov dinarjev, ki smo jih brezobrestno usmerili v farmo prašičev Krško, s 5-letnim moratorijem in z odplačilno dobo 10 let. Poleg tega smo dobili tudi dodatna sredstva za pokritje zagonskih stroškov farne v Krškem.

Nadaljevala se je aktivnost za dobivanje cenejših virov sredstev (Zveza vodnih skupnosti, ŽPS, Republiški sklad za intervencije v kmetijstvu), na primer kratkoročnih posojil z nizko obrestno mero (10 do 20 odstotkov). Preko 70 milijonov dinarjev teh sredstev je bilo razdeljeno članicam sozda.

Skupno uresničevanje razvojnih naložb z združevanjem sredstev

Razpoložljiva sredstva za naložbe po posameznih ozdih niso zadostna za uresničitev večjih naložb, zato je predpogoj za hitrejši razvoj združevanje razdobljenih sredstev za naložbe skupnega pomena. Pravilnost take usmeritve potrjujejo zgrajene zmogljivosti v dosedanjem delovanju sozda.

Združevanje sredstev za naložbe skupnega pomena je sicer potekalo po načrtih. Od celotne obveznosti, 754 milijonov, je bilo do konca marca 1986 združenih 727 milijonov dinarjev (97 %). Nekateri ozdi med letom, kljub nenehnim urgencam, niso disciplinirano združevali teh sredstev, kar je, milo rečeno, zelo neodgovorno.

Združevanje sredstev za skupne naložbe poteka sukcesivno, kar pomeni, da članice bivšega sozda Mercator niso združile okoli 27 % sredstev za reprodukcijo, kot se splošno misli, temveč le nekaj več kot 17 %, bivše članice sozda KIT pa ne okoli 18 %, temveč le nekaj več kot 9 % sredstev za reprodukcijo.

Od skupno načrtovanih naložb v višini 3.633 milijonov dinarjev je pričelo z uresničevanjem 50 naložb s skupno predračunsko vrednostjo 3.612 milijonov dinarjev.

Zanimiva je tudi sestava denarnih virov naložb z združevanjem

njem sredstev, ki je bila v lanskem letu takšna:

- združena sredstva 38,2 % (leta 1984 34,7 %),
- temeljne banke in drugi viri 22,0 (24,6 %),
- izvajalci del in dobavitelji opreme 6,4 % (13,8 %),
- lastna sredstva investitorjev 33,4 % (26,9 %).

Po podatkih je razviden vse večji pritisk na združena sredstva na ravni sozda in na lastna sredstva investitorjev. Iz tega sledi, da je združevanje na ravni sozda nujno, če želimo v bodoče še investirati v naložbe skupnega sozdovskega pomena.

Vsi porabniki redno vračajo revalorizirana sredstva, in to v rokih, dogovorjenih s pogodbenimi preko Mercator-Interne banke, članicam sovlagateljicam. V letu 1985 je bilo skupaj vrnjenih 63 milijonov dinarjev. Od tega je bilo vračila združenih sredstev za 26 milijonov in učinka revalorizacije za 37 milijonov dinarjev.

Strokovne službe v Mercator-Interni banki niso izdelale investicijskih programov za vse predvidene naložbe (le 11 programov), ampak so jih investitorji izdelali sami ali pa jih naročili pri zunanjih ustanovah. Lastni izdelavi elaboratov ne nasprotujemo, če je delo kakovostno opravljeno, nasprotujemo pa storitvam tujih partnerjev, ki so praviloma precej dražje.

Skupno opravljanje bančnih, posojilnih in denarnih poslov

Ena najpomembnejših funkcij Mercator-Interne banke je opravljanje plačilnega prometa, zato smo se v letu 1985 zelo trudili, da bi ga dobro organizirali. Uspeli smo, saj se je število članic, za katere Mercator-Interni banka opravlja plačilni promet, povečalo s 60 ob koncu leta 1984 na 105 ob koncu leta 1985. Zaenkrat sami opravljata plačilni promet le še M-ZKZ Mozirje in M-Nanos Postojna. V letu 1986 bo M-ZKZ Mozirje v celoti prešla na poslovanje preko Mercator-Interne banke, M-Nanos pa postopno, in sicer v prvi fazi interni plačilni promet, v drugi fazi pa ostalo.

V letu 1985 smo poravnali 33 milijard dinarjev medsebojnih obveznosti. Pri medsebojno poravnanih obveznostih smo prihranili 417 milijonov dinarjev. Zaradi združevanja sredstev za tekoče poslovanje je skupna potreba po žiralnem denarju manjša tudi za stanje pozitivnih saldov na internih računih članic, iz katerih se likvidnostno kreditirajo negativni interni računi. Povprečno stanje na internih računih članic je bilo 1.434 milijonov, pri čemer smo za obresti prihranili 961 milijonov dinarjev. To pomeni, da je skupni prihranek pri obrestih 1.378 milijonov dinarjev, kar potrjuje ekonomsko upravičenost združevanja sredstev za tekoče poslovanje.

Izvozna
varianta
našega
imena
(chatter
— čenčati,
žlobudrati)

MIEIRCHATTER

Iz tega sledi, da za višino internih poravnav medsebojnih obveznosti in za višino povprečnih dnevni pozitivnih stanj na internih računih članic, iz katerih se likvidnostno kreditirajo negativni interni računi, ni bilo treba aktivirati žiralnega denarja. Odliv obresti za likvidnostna posojila, ki se prelivajo med članicami, ne predstavljajo odliva iz sozda.

Zaradi ustvarjanja dodatnega posojilnega potenciala smo se v M-Interni banki odločili za zbiranje prihrankov delavcev in izplačevanju njihovih osebnih dohodkov preko hranilnih knjižic pri M-Interni banki. Rezultati na tem področju niso zadovoljivi. Ob koncu leta 1985 smo imeli 6.000 varčevalcev ali 60 % več kot v začetku leta, hranilna služba pa je poslovala na 33 blagajniških mestih. Hranilne vloge na vpogled so v letu 1985 povprečno znašale 188 milijonov dinarjev. Te vloge je M-Interni banka obrestovala po 25-odstotni obrestni meri in zato izplačala varčevalcem 44,5 milijonov dinarjev obresti, kar je 3-krat več, kot bi prejeli v temeljnih bankah.

Zgoščanje sredstev znotraj sozda nedvomno vodi k zmanjševanju odvisnosti od bančnih posojil in drugih depozitov. Ne moremo se strinjati s trditvami nekaterih naših ozdov, da na poslabšanje njihovih likvidnostnih razmer močno vpliva — poleg drugih vzrokov — tudi združevanje sredstev v M-Interni banki. Mislim, da navedeni podatki to našo trditev podpirajo.

Skupna zunanjetrgovinska dejavnost

V sozdu MERCATOR-KIT je nosilec zunanjetrgovinske dejavnosti delovna organizacija M-Mednarodna trgovina. S tem smo poskušali doseči enotno nastopanje članic sozda na tujih trgih. V letu 1985 smo:

- ustvarjene devize usmerjali oziroma porazdelili v skladu s sprejeto poslovno politiko,
- priskrbeli surovine in repromaterial iz uvoza,
- preko 85 % potrebnih deviz za uvoz gnojil in zaščitnih komponent za krmila usmerili iz virov zunaj sozda, tako da so bile naše članice obremenjene skupno le s 350.000 ameriški dolarji,

□ z enotnim nastopanjem poskušali zagotoviti vsem ozdom v sozdu večje možnosti za ustvarjanje in plasiranje blagovnih fondov za izvoz.

Skupni informacijski sistem

Naloga, da bi oblikovali oziroma zgradili Mercatorjev informacijski sistem, je ostala, na žalost, zgolj na papirju, oziroma so bili porojeni le prvi zametki. Zavedati se moramo, da je od učinkovitega informacijskega sistema odvisna tako uspešnost posameznih ozdov kot sistema v celoti. Zato bomo morali temu problemu v letu 1986 posvetiti največjo možno pozornost, da bi ga čimprej učinkovito rešili. Osnova za ta sistem — računalniška dejavnost — je

organizirana v petih centrih, center, ki je v delovni skupnosti sozda, pa vodi in koordinira njihovo delo.

Pozivamo vse tiste ozde, ki še ne ali premalo uporabljajo storitve naših računalniških centrov, da to začnejo v čim večji meri, saj so cene konkurenčne.

Visoka stopnja vzajemnosti in solidarnosti

V skladu z našimi samoupravnimi akti smo pred zaključnim računom 1984. leta pokrivali izgubo vsem ozdom, ki so poslovno leto zaključili z izgubo, v višini 104 milijonov dinarjev. Organizacijam smo izgubo pokrili kot nepovratno v višini 66 milijonov dinarjev. S tem smo na eleganten način pokrili izgubo v sistemu, organizacije pa so imele za ta delež manjše obveznosti do skladov za skupne rezerve in manjše obveznosti pri obračunu davka iz dohodka organizacij združenega dela.

V letu 1985 smo oblikovali solidarnostna sredstva skupne porabe v višini 6,3 milijonov dinarjev. Namenili smo jih nekaterih ozdom za regresiranje dopusta.

Razen tega smo imeli neprestane stike s skladom skupnih rezerv SRS, da bi dobili čim cenejša sredstva za tekoče poslovanje, predvsem za tiste kmetijske organizacije, ki so imele velike težave s pomanjkanjem kakovostnih obratnih sredstev.

Za ozde, pri katerih nastopajo motnje v poslovanju, obstaja možnost predčasnega vnovčenja certifikatov — pa ne samo pri pokrivanju izgub ob zaključnem računu, ampak tudi med letom — seveda, če ima sklad skupnih rezerv dovolj likvidnostnih sredstev. Tako smo v drugi polovici leta 1985, na osnovi posebnega samoupravnega sporazuma zbrali certifikate večine naših organizacij v višini 143,6 milijonov dinarjev. V juliju smo izvedli prvo akcijo predčasnega vnovčenja certifikatov v vrednosti 12,7 milijonov dinarjev, ki smo jih name-

Emona projekt in M-Tehna združena

Lani je Emona projekt zašel v širpce, katerih posledica je bila uvedba začasnega kolektivnega poslovnega organa. Ta je v devetih mesecih uspešno saniral poslovanje organizacije. Ker pa je bila to majhna organizacija, je bilo vprašljivo, kako bi delovala v prihodnje, saj ni imela vseh pogojev, ki jih takim organizacijam nalaga zakon.

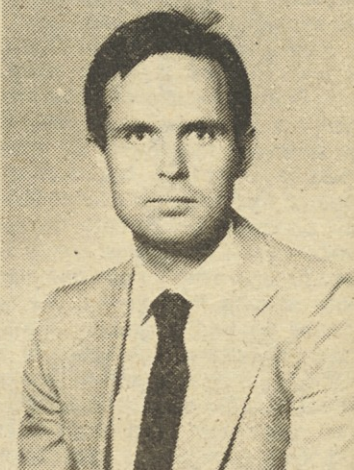
Rešitev je bila le v združevanju s sorodno organizacijo in pokazalo se je, da bi bilo najustrežnejše združiti Emona projekt z Mercator-Tehno. Da je bila odločitev pravilna, kaže tudi izdi referenduma o združitvi, ki je popolnoma uspel. Od 1. aprila dalje je nekdanji Emona projekt »naš«, njegovi delavci pa bodo občutno okrepili kadrovsko sestavo v Investit oziroma M-Tehni.

A.D.

nili za M-Ljubljanske mlekarne, tozdz Posestva Ljubljana.

V avgustu smo z začasnim depozitom certifikatov 18 naših ozdov dobili od sklada skupnih rezerv brezobrestno posojilo v znesku 71,6 milijonov dinarjev. Sredstva smo namenili za M-Ljubljanske mlekarne, tozda Prašičjereja, Stična in Posestva, M-KZ Krka, tozdz Krmila, M-KŽK, TOK Kooperacija in M-KZ Črnomelj, tozdz Živinoreja. Sredstva je bilo treba na odpoklic vračati v treh obrokih, od tega zadnji, največji del, 21.2.1986.

Let 1985 je z izgubo zaključilo 9 ozdov v skupnem znesku 625 milijonov dinarjev. Izgubo smo jim pokrili, in sicer: 318 milijonov nepovratno, 168 milijonov povratno in 139 milijonov iz drugih virov. Z akcijo pokrivanja izgube iz leta 1985 smo, kljub težkemu gospodarskemu položaju, doka-

Marko Žagar

zali visoko stopnjo medsebojne solidarnosti in razumevanja.

Iz tega zapisanega je razvidno, da smo v letu 1985 nekatere temeljne zadeve skupnega pomena uspeli uresničiti bolj, nekatere manj. Veliko dela nas še čaka. V letu 1986 moramo te zadeve čim bolj dosledno uresničevati, da zagotovimo uspešnost poslovanja sozda in odpravimo probleme iz leta 1985.

Prvi rezultati sodelovanja tozdzov na Dolenjskem

Jože Kirm — M-KZ Krka, Novo mesto

Združujejo prodajalne

Kljub temu, da lanski referendum za združitev tozdz Standard iz Mercator-Velepiskrbe in tozda Oskrba iz Mercator-KZ Krka Novo mesto ni uspel, pa delovna organizacija Standard in tozdz Oskrba vendarle uspešno sodelujeta.

Zaradi splošne krize in zmanjševanja dohodka podeželskih prodajal je bila dana pobuda za združitev prodajal Standarda in Oskrbe v nekaterih krajih novomeške občine.

Pripravljen je elaborat (»požegnati« ga morajo še samoupravni organi) o združitvi prodajal z živil in mešanim blagom v Škocjanu in v Mirni peči. Predvideno je, da bo združeno prodajalno v Škocjanu prevzel Mercator-Standard, združeno prodajalno v Mirni peči pa tozdz Oskrba iz sestava M-KZ Krka.

Z združitvijo prodajal bomo zmanjšali stroške, dosegli večjo specializacijo in izbiro blaga, zmanjšali podvajanje zalog in hitreje posodobili prodajalne.

9. seja poslovnega sveta SOZD — 25. 3. 1986

Vesna Bleiweis

O Balkanskih igrah naj odločata Janez in Suljo

Kakšna nova kakovost je SOZD MERCATOR-KIT? Odgovor naj nam dajo poslovni rezultati sozda, doseženi v letu 1985. Nedvomno je vse prisotne pritegnil podatek o sredstvih, ustvarjenih za akumulacijo in sredstvih za reprodukcijo, ki visoko blešči nad republičkim povprečjem, so pa še vedno nižja kot sredstva, ki smo jih namenili za obresti na posojila za obratna in osnovna sredstva. Po drugi strani pa so v številkah izraženi učinki opravljanja zadev skupnega pomena prav tako pomembni za presojo kakovosti združevanja v SOZD.

Tako kot po eni strani tarnamo nad ceno kapitala, ga po drugi strani z lopato mečemo skozi okno in sami premalo storimo,

Iz dela organov sozda

da bi strnili tistega, ki nam ga nudi vpeljevanje hranilne službe Mercator-Interne banke v vse tiste organizacije, kjer je to objektivno mogoče. Direktorji so to pot sprejeli obveznost in odgovornost, da do konca letošnjega leta vpeljejo varčevanje delavcev ozdov pri Mercator-Interni banki. Za okrepitev tega bi morali biti

vsi delavci temeljito seznanjeni z ugodnostmi — precej višja obrestna mera za običajne vloge na vpogled pri Mercator-Interni banki in cenejši vir kapitala za pokrivanje potreb po likvidnostnih posojilih ozdov, ki sestavljajo MERCATOR-KIT. V uvodu smo zapisali poslovne rezultate leta 1985 — doseženemu je skupen imenovalec udar obresti, pod drobnogledom pa zadevi marsikje lahko dodamo prepočasno lastno prilagajanje — bolj splošno se drugih lastnih vplivov ne da označiti.

Izgube so pokrite. Levji delež je v zbiranju sredstev za njihovo pokritje nosil sektor za blagovni promet, ki je pridobil sredstva od poslovnih partnerjev, pa tudi vzajemnost se je pokazala na visoki stopnji, čeprav tudi ta ne brez solističnih nastopov. Solidarnost na dveh ravneh: ena za pokrivanje izgube, druga za izplačila regresov za letni dopust, je bilo temeljno vprašanje, načeto ob razpravi o osnutku sporazuma o

združevanju sredstev skupne porabe. Večina je soglašala s predlogom, da je treba sredstva zagotoviti, vendar pod jasno določenimi pogoji glede osnov za združevanje sredstev in pogoji, pod katerimi se sredstva dajejo in vračajo. Če tega ni mogoče izpeljati z ustreznim aktom, ki je trenutno v javni obravnavi, naj bi našli drug vir za kreditiranje tovrstnih sredstev.

Če si odmislimo, da je kakršenkoli regres za letni dopust, oblikovan in izplačan po družbeno dogovorjenih merilih, zaradi cen počitnic že sam po sebi farsa, je farsa tudi način, kako v zvezi s solidarnostjo z njim v sozdu barantamo. Temu je nedvomno prispevalo svoje tudi obnašanje nekaterih organizacij, ki so solidarnost in blagost meril za ugotavljanje upravičenosti zmanipulirale do te mere, da že razgovor o tej zadevi meji na spoznavanje med slepim in gluhih.

Donatorstvo je najprimernejša

oblika za zagotavljanje tistih sredstev, ki nam manjkajo za izvedbo velikopoteznih, pa tudi čisto majčkenih družbenozasebnih spomenikov — za vsem pa naj z darovi stojijo veliki gospodarski sistemi, pa tudi majhni niso izvzeti. Vse hujši pritisk na tovrstne oblike financiranja prirediteljev širšega in ožjega pomena nujno terja odgovor, oziroma skupno stališče o obnašanju. Eden od predlogov je bil izjemno zanimiv: o donatorstvu naj odločajo neposredno samoupravljalci, kajti zagotavljanje sredstev za Cankarjeve in hlapca Jerneja domove ter balkanske igre naj teče po redni poti in zanje naj vedo tako Janezi kot Sulji. Res vse bolj meji na karikaturu, vendar na karikaturu s temo pomembnosti in nepomembnosti samoupravnega odločanja. Žal se spet vračamo na slepe in gluhe — menda imamo celo disertacijo na temo: »Vloga slepih in gluhih v sistemu samoupravnega obveščanja.«

V pripravi je družbeni dogovor o merilih za opravljanje prometa na debelo

Franc Prvinšek

Dva grosista na tri detajliste

V sestavu našega sozda imamo kar 32 organizacij, ki se ukvarjajo s trgovino na debelo in ki so lani s to dejavnostjo ustvarile 47 odstotkov vsega prometa na debelo v sozdu. Čeprav mnogi grosisti negodujejo nad slabimi pogoji in dohodkov, prav nič ne kažejo želje, da bi se začeli združevati, s čimer bi racionalizirali poslovanje.

Najbrž bodo posamezne organizacije končno le morale, v skladu z elaboratom o združitvi v sozdu, popustiti in del svoje dejavnosti prepustiti organizaciji, ki ima za to boljše pogoje. Podvajanje zalog je nesmiselno, še zlasti, če se te podvajajo na razmeroma majhnem zemljepisnem območju. Zato bo treba težiti k specializaciji, ki jo sedaj še pogrešamo.

Kako gleda na našo grosistično dejavnost Franc Prvinšek, podpredsednik PO sozda za blagovni promet in gostinstvo? Objavljamo njegov prispevek.

Glede na vašo uvodno ugotovitev moram poudariti, da je trgovina na debelo v Jugoslaviji na splošno neracionalno organizirana. Po podatkih, s katerimi razpolagamo, posluje v Jugoslaviji na eno organizacijo na debelo le 1,2 organizacije na drobno. V Sloveniji je položaj še slabši, saj pride na eno organizacijo na debelo le 1,1 organizacije na drobno. Podobne so razmere tudi v naši sestavljeni organizaciji: na eno organizacijo na debelo posluje 1,6 trgovskih organizacij na drobno.

V naši sestavljeni organizaciji se s prometom na debelo ukvarja kar 32 organizacij. Le šest organizacij opravlja izključno promet na debelo in ustvarja približno 50 % celotnega prometa na debelo v sozdu. Štiri večje so M-Blagovni center v Ljubljani, tozdr Veleprodaja na Ptuj, tozdr Grosist v Postojni in tozdr Veleprodaja v Kopru.

V sklopu dejavnosti trgovine na drobno imamo kar 16 organizacij, ki se ukvarjajo tudi s prometom na debelo. Te ustvarijo približno 20 % prometa na debe-

lo v sozdu. V veliki meri gre za organizacije, ki imajo poleg maloprodajne dejavnosti kot stransko dejavnost registrirano tudi opravljanje prometa na debelo. Iz te skupine bi seveda morali izdvojiti Mercator-Sadje zelenjavo, kot specializirano organizacijo za promet s svežim sadjem in zelenjavo, in tozdr Steklo, kot specializirano organizacijo za promet s steklom, porcelanom in keramiko, ki imata v svojem sestavu kot stransko dejavnost tudi del maloprodaje. Sicer pa gre v skupini organizacij s prometom na debelo kot stransko dejavnostjo pretežno za lokalna, regijska ali občinska skladišča za promet na debelo s prehrabnimi izdelki, za oskrbo lastne maloprodaje in v manjši meri tudi kupcev zunaj lastne organizacije (Novo mesto, Kočevje, Portorož). V okviru maloprodajnih organizacij posluje tudi večje število lokalnih skladišč z ozkim prodajnim programom, pretežno alkoholnih in brezalkoholnih prijač, katera s širšim programom v glavnem oskrbujejo interni grosisti v sozdu, poleg njih pa tudi zunanje grosi-

stične organizacije (Ribnica, Ormož, Lendava, Hrastnik, Sevnica).

V okviru proizvodnih organizacij se jih 10 razen s proizvodnjo ukvarja tudi s prometom na debelo in predstavljajo približno 30 % v strukturi prometa na debelo v sozdu. Mednje uvrščamo dve mlečni proizvodnji, dve vinski kletmi, eno proizvodnjo kmetijske mehanizacije in kar šest mesnih predelovalk. Razen s proizvodnjo se omenjene organizacije ukvarjajo tudi z distribucijo svojih izdelkov do končnih potrošnikov z dopolnilnim nakupom pri zunanji proizvodnji in prodajo sorodnega blaga iz svoje stroke.

Ob takšnem stanju se seveda postavlja vprašanje, kje so vzroki za tako veliko število organizacij, ki se ukvarjajo s prometom na

debelo in zakaj taka razdrobljenost te dejavnosti v sozdu? Vzroki so predvsem naslednji:

□ nekatera bivša občinska ali regionalna podjetja so kot samostojne organizacije že prej opravljal promet na debelo na svojem področju in so ob vključitvi v našo organizacijo obdržale to dejavnost v svojem sestavu;

□ neekonomske marže v preteklem obdobju v trgovini na drobno in predpisi na področju oblikovanja cen so spodbudili organizacije v trgovini na drobno za pridobivanje dohodka v stranski dejavnosti, prometu na debelo; gradnja občinskih skladišč za blagovne rezerve je tem organizacijam, poleg poslovanja z blagom blagovnih rezerv, omogočila tudi poslovanje z nekaterimi blagovnimi skupinami v prometu na debelo, ki prinašajo razmeroma dober dohodek (pijače).

Dejavnost prometa na debelo v proizvodnih organizacijah se je razvila predvsem zaradi administrativnega poseganja na področju oblikovanja cen v preteklem obdobju, ki so bile često neekonomske, oziroma niso zagotavljale akumulacije. Zato je proizvodnja iskala dohodek v dodatni dejavnosti — prometu na debelo z lastnimi izdelki in seveda tudi z dokupom blaga od ostalih proizvajalcev v svoji stroki. Predvsem mesno predelovalna dejavnost je pri oblikovanju cen nenehno pod družbenim nadzorom, zato na tem področju najdemo največje število organi-

zacij, ki kot stransko dejavnost opravljajo tudi promet na debelo.

Posledice takega stanja so negativne značilnosti te dejavnosti v sozdu:

□ velika razdrobljenost dejavnosti prometa na debelo in neracionalna distribucija blaga v sistemu;

□ velika razdrobljenost nabavnih količin pri proizvajalcih in kot posledica tudi manjša poslovna učinkovitost v nastopu do proizvodnih organizacij;

□ kot posledica nepopolne razporejenosti grostističnih skladišč v posameznih blagovnih skupinah se kaže tudi slabša založenost maloprodajne mreže;

□ podvajanje zalog in nepotrebna vezava obratnih sredstev v podvojene zaloge;

□ močna odvisnost naše maloprodajne mreže od zunanjih specializiranih grosističnih organizacij, zlasti na področju tekstila, tehničnega blaga, pohištva itd.;

□ prednosti tistih organizacij v trgovini na drobno, ki s stransko dejavnostjo, prometom na debelo, ustvarjajo dodatni dohodek.

Poudariti moram, da smo zaradi takšnega stanja v sozdu v preteklem obdobju poskušali izvesti notranjo združitev trgovine na debelo, da bi dosegli večjo zgoščenost te dejavnosti in večjo racionalnost poslovanja. Zaradi vpliva organov družbenopolitičnih skupnosti, zlasti v občinskih strukturah, ekonomske nezainteresiranosti trgovine na drobno, ki se ukvarja tudi s prometom na debelo, in v veliki meri tudi zaradi zaprtosti poslovnih delavcev v lastno organizacijo, žal dosedaj s samoupravnim dogovarjanjem in sporazumevanjem nismo dosegli nobenih pozitivnih organizacijskih premikov.

Glede na takšno stanje dejavnosti v Jugoslaviji je Splošno združenje trgovine Jugoslavije že pripravilo osnutek družbenega dogovora o merilih za opravljanje dejavnosti prometa na debelo, ki bo verjetno sprejet že v tem letu. Družbeni dogovor bo obvezoval vse organizacije, ki ne bodo izpolnjevale meril iz družbenega dogovora, da se ustrezno reorganizirajo. Osnovni namen tega družbenega dogovora je predvsem v odpravi neracionalne organiziranosti te dejavnosti, v občutnem zmanjševanju števila organizacij v trgovini na debelo, v specializaciji te dejavnosti in tudi večji zgoščenosti prometa na debelo v Jugoslaviji. Uveljavitev tega družbenega dogovora bo seveda bistveno vplivala tudi na organiziranost te dejavnosti v naši sestavljeni organizaciji, žal po administrativni poti, saj nam sistem samoupravnega dogovarjanja in sporazumevanja ni omogočil smotnejše organizacije.

Pomlad tudi v prodajalne

Število prebivalcev v Žužemberku, Straži in Dolenjskih Toplicah zaradi razvoja industrije in turizma ter dokaj hitre stanovanjske gradnje hitro narašča. Vzporedno s tem rastejo tudi potrebe in kupna moč.

Mercator-Kmetijska zadruga Krka, ki ima svoje prodajalne v vseh večjih krajih na področju občine Novo mesto, skuša v okviru razpoložljivih sredstev posodabljati trgovsko mrežo ter slediti potrebam in željam potrošnikov.

10. marca je TZO Žužemberk odprla preurejeno prodajalno v Žužemberku. V odtlije klasični prodajalni so v razmeroma kratkem času preuredili približno 120 m² prostora v samopostrežbo, na približno 80 kvadratnih metrih pa so uredili klasično prodajo metražnega tekstilnega blaga, trikotaže in konfekcije. V okviru te prodajalne poslujeta še ločeno oddelka — mesnica in oddelk z železnino, kmetijskim reprodukcijskim blagom in odkupom kmetijskih pridelkov.

Potrošniki so z zadovoljstvom

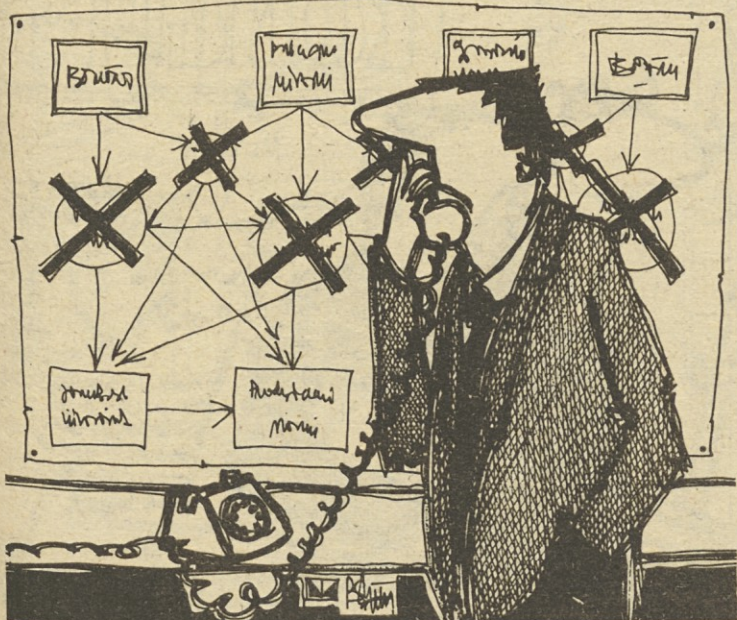
sprejeli prizadevanja TZO za posodobitev postrežbe. Promet se je že v prvem mesecu povečal za 70 %.

V teh dneh bo odprta tudi v samopostrežbo preurejena prodajalna tozdr Oskrba v Straži. S preureditvijo smo poleg dosedanjih dobili še 40 m² novih prodajnih površin. Prodajalna bo imela, poleg samopostrežbe z mesnico, še prodajo tekstilnega blaga, trikotaže in konfekcije.

Preurejene prodajalne bodo omogočale kulturnejšo postrežbo, boljše izbiro, hitrejšo obračun zalog, manjšo fizično obremenitev zaposlenih in znižanje stroškov.

V tozdu že razmišljajo o preureditvi in posodobitvi prodajne Vrelec v Dolenjskih Toplicah, ki je v neposredni bližini zdravilišča.

Jože Kirm

— Ja, grosisti so skrčeni. Po želje morate zdaj sami na polje, po cukar v Ormož, po krompir...

Štafetni intervju
Andrej Dvoršak

Poenotenje opreme — želja vseh

Kaj in kako narediti za boljšo in smotrnejšo tehnično opremljenost trgovin ter tipizacijo opreme v sedanjih in novih stavbah, s čimer na bi izboljšali pogoje dela ter dosegli boljše higienske razmere, je bilo prvo vprašanje, ki so ga Pavlu Erzinu, direktorju Mercator-Tehne, zastavili kadrovniki Mercator-Rožnika.

Drugo vprašanje, ki so mu ga zastavili, je bilo, ali bi projektanti novih zgradb lahko pripravili takšne projekte, ki bi ustrezali spremenjenim zahtevam po prodajnem programu v posameznih prodajnih enotah.

»Z raznovrstnostjo opreme nimajo težav le trgovci, ampak tudi Mercator-Tehna. Naš tožd Cibes se, enako kot oni, zavzema za poenotenje opreme v trgovinah našega sozda. Pravkar potekajo razgovori s predstavniki trgovskih organizacij o poenotenju opreme (blagajn, ekspres avtomatov, salamoreznic, mlinov in podobnih). Razlogov za skupne želje ob poenotenju je več, je začel odgovarjati direktor Pavle Erzin.

»Mercator-Tehna želi postopno prevzeti v servisiranje vso opremo trgovin sozda MERCATOR-KIT. Če bi bila ta enotna, bi ogromno prihranili pri zalozah rezervnih delov. Razen tega bi zaradi večjih količin pri nakupu opreme dosegali ugodnejše pogoje. V primeru okvare bi lahko posamezne aparate enostavno zamenjali z drugimi, medtem ko bi ti bili na servisu.

Nič manj pomembna ni tipizacija opreme za projektante, ki bi lahko pripravili tipske projekte priključkov za ranovrstne stroje.

Pavle Erzin

Iz razprave na sindikalnem kongresu
Metod Škrjanec

Ni pomembno, kaj in kako, temveč kje delaš!

Dejavnosti, ki jih je v naših ozdih povzročilo usklajevanje samoupravnih splošnih aktov s sporazumi dejavnosti oziroma usklajevanje politike nagrajevanja z družbenimi usmeritvami, so pripeljale do nekaterih težav in nalog.

Ker smo v preteklih letih, vse od leta 1980 dalje, vsako leto urejali politiko delitve na osnovi dogovora o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka, je bil ta pred sprejemom sporazuma dejavnosti v večini ozdov edina osnova za oblikovanje sredstev oseb in skupne porabe. V dogovoru opredeljeni

Kajpak bi lahko naši projektanti ustregli zahtevam trgovine glede izboljšanja tehnologije, delovnih pogojev in možnosti prilagoditve prostorov zahtevam kupcev. Težava je le v tem, da doslej ni bilo dovolj sodelovanja pri načrtovanju, kar pa se v zadnjem času izboljšuje, saj se naša organizacija, specializirana za projektiranje, tesneje povezuje z uporabniki svojih storitev.

Menim, da bi lahko brez večjih problemov trgovine opremljali s takšno opremo, kot jo žele in zahtevajo trgovci. Mercator-Tehna ima namreč z vsemi proizvajalci opreme tako trdne odnose, tudi sporazume, da bodo ti zagotovo pripravili upoštevati vse naše predloge. Torej ni ovir za izpeljavo projekta, kakršnega si žele delavci v trgovini. Odvisno je le od nas — o spremembah se moramo skupno dogovoriti.

Štafetno palico z vprašanjem je Pavle Erzin predal Tonetu Nagliču, namestniku direktorja tozda Contal iz sestava Mercator-Mednarodne trgovine, ki ima zastopstva za številne tuje firme.

Sprašuje ga, kako to, da izdelke tujih proizvajalcev, ki jih zastopa tozda Contal, servisirajo zasebni serviserji? V okviru Mercator-Tehne deluje servis, tozda Cibes, imamo pa tudi samoupravni sporazum na ravni sozda, ki določa, da imajo članci sozda pod enakimi pogoji prednost pred zunanji organizacijami. Mercator-Tehni oziroma Cibesu Contal doslej še ni posredoval pogojev o možnostih servisiranja aparatov, ki jih v Jugoslavijo uvažamo z njegovim posredovanjem.

global je bil v celoti prenešem v posamezno organizacijo združenega dela.

Pri tem smo naredili prvo napako, ki se je z leti samo stopnjevala. Ob uveljavljanju dogovora se reševanju problema nismo lotili selektivno, zato so se začele razlike z leti samo stopnjevale. Te razlike niso bile rezultat dela, temveč so izhajale iz različnega položaja pridobivanja dohodka, administrativnega določanja marž ter prispevnih stopenj za samoupravne interesne skupnosti materialne in nematerialne proizvodnje. Posamezne dejavnosti (gostinstvo, kmetijstvo, trgovina, maloprodaja, del družbenih služb) so se znašle v položaju, v katerem uspešnost poslovanja zagotavljajo le z nizkimi osebnimi dohodki in večnim zmanjševanjem deleža skupne porabe pod družbeno dogovorjenimi merili. Indeksiranje sredstev osebne in skupne porabe se je v letu 1984, z uveljavljanjem kakovostnejših kazalcev za ocenjevanje in primerjanje rezultatov dela in poslovanja, nehalo, pri tem pa smo zopet naleteli na vrsto težav, na katere smo že opozarjali: na različne pogoje pridobivanja dohodka in druženo nemoč pri razčiščevanju posameznih problemov.

Samoupravni sporazumi dejavnosti odpravljajo oblikovanje sredstev za osebno in skupno porabo z odstotkom zaostajanja za rastjo dohodka. Določajo, da se sredstva osebne in skupne porabe oblikujejo na podlagi enotnih, dogovorjenih kazalcev uspešnosti dela in poslovanja v primerjavi z odzi v primerjalni skupni, planom in preteklim obdobjem. To pomeni, da bi lahko bila v nekaterih ozdih osebna in skupna poraba celo manjša, in to v času, ko prihaja do velike razlike med rastjo življenjskih stroškov in rastjo osebnih dohodkov — do realnega padca osebnih dohodkov tudi v poslovno in dohodkovno uspešnih ozdih.

Zaradi realnega znižanja osebnih dohodkov se je v ozdih s slabšo poslovno uspešnostjo in v ozdih, ki so v objektivno slabšem ekonomskem in družbenem položaju, začela pojavljati uravnilovka. Rast zajamčenih osebnih dohodkov in osebnih dohodkov enote enostavnega dela je hitrejša od rast dohodka, ki je objektivno merilo za rast osebne in skupne porabe. Poleg tega pa se je pojavila tudi težnja, in to celo v zvezi z javnimi dokumenti, po uravnilovki med osebnimi dohodki enakih del in nalog, ne glede na doseženo stopnjo delovne in poslovne uspešnosti.

Ocenjujemo, da so zadnjetežnje zelo nevarne zadosledno uveljavljanje stimulativnega nagrajevanja. Pojavljati so se začeli tudi pritiski ohranjanja ali celo povečevanja razmerij, ne da bi imeli zato osnovo v dohodkovni in poslovni uspešnosti. Uveljavljanje teh teženj zaznamo ravo ob uveljavljanju sporazumov v ozdih.

Ne glede na to, da imamo v Zakonu o združenem delu, v vseh ostalih družbenih dokumentih in v sporazumi dejavnosti določeno, da je lahko osnova za oblikovanje osebne in skupne porabe le dohodek, ki izhaja iz

dela, je bil in je ves dohodek, ne glede na njegov izvor.

Ob razporejanju dohodka se ne upošteva monopolnih položajev nekaterih odzov, ki so hitreje povečevali prodajne cene svojih izdelkov in storitev od povečanja proizvodnih stroškov; za oblikovanje osebne in skupne porabe so upoštevali dohodek od pozitivnih tečajnih razlik, dohodek iz prodaje deviznih sredstev (seveda pod okriljem sporazumov o združevanju dela in sredstev) in druge izjemne dohodke, ki v nekaterih ozdih presegajo celo 45 % v strukturi prihodkov. Zaradi tega se povečujejo razlike med povprečno osebnimi in skupno porabo na delavca med ozdi enake delovne uspešnosti in, na primer, celo enake kvalifikacijske strukture. Zato ni čudno, da se je v ozdih in družbeni skupnosti pojavila parola, da ni pomembno, kaj in kako, temveč kje delaš.

V dosednji praksi so v ozdih uporabljali različne metodologije zaugotavljanje zahtevnosti del in nalog — verjetno toliko metodologij, kolikor je ozdov. S sporazumi dejavnosti smo poenotili strukturo vpliva zahtevnosti, to pa še ne pomeni, da lahko v dejavnosti ali celo v vseh dejavnostih urejamo zadeve po »enotnih izhodiščnih metodah«, kot je to predvideno z zveznimi dokumenti. Ozdi se težko odločajo za spremembe, kakdar je do tedanji sistem vrednotenja uspešen.

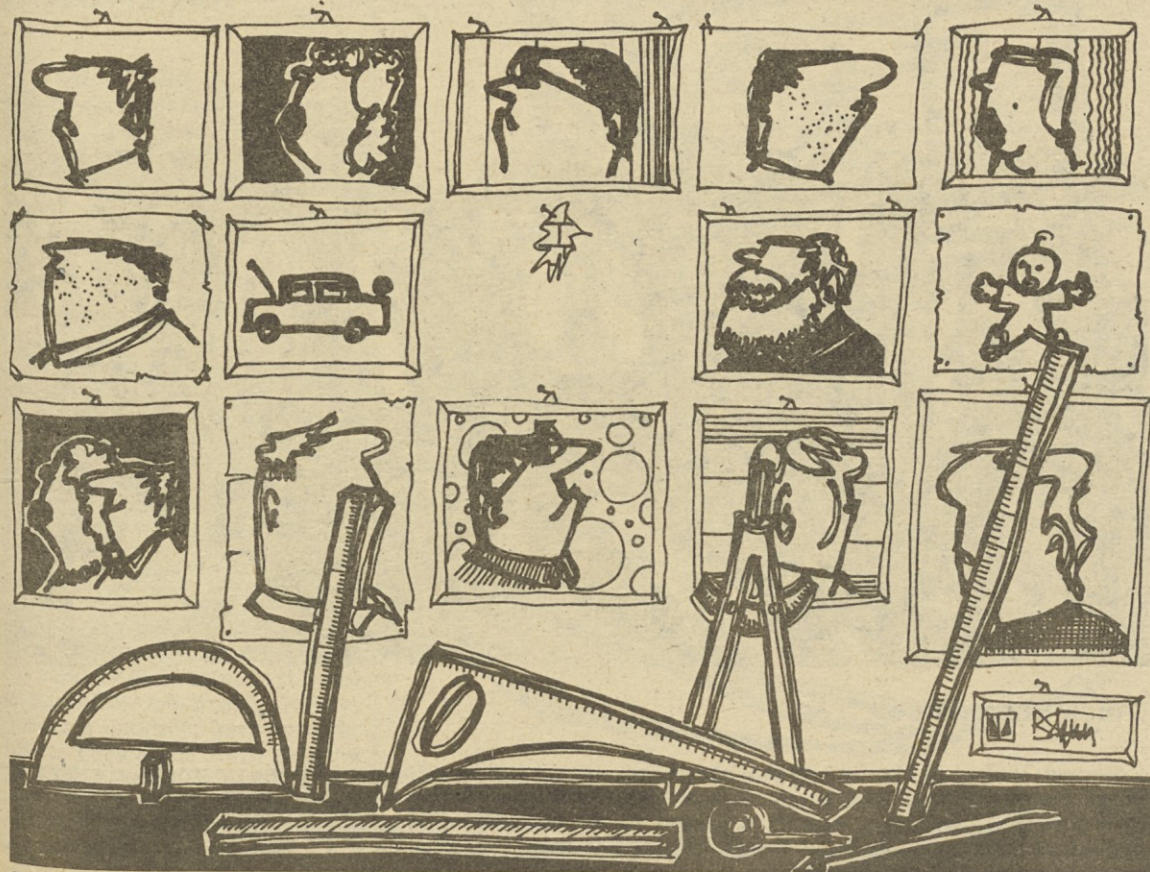
Relativna ramerja tipičnih del in nalog v samoupravnih splošnih aktih ozdov in v sporazumi dejavnosti kažejo, da razlike so in dabo potrebno usklajevanje med dejavnostmi. Prav poseben problem pa predstavljajo dokončna relativna razmerja.

Čeprav imamo v strokovnih podlagah in predlogu družbenega dogovora opredeljeno razmerje od 1 : 3 do 1 : 6 (v zveznem 1 : 7), so težnje in želje v ozdih čim bolj povečali relativno povečati relativno razmerje mimo kazalcev, ki opredeljujejo razmerje, oziroma ne glede na organizacijsko, tehnično in ekonomsko moč posameznega ozda. Da je položaj še težji, se te težnje prenašajo iz področja vrednotenja tudi nadelitvena razmerja : razmerja med najvišjim in najnižjim izplačanim osebnim dohodkom.

Razširjena reprodukcija in ni-mulo delo se, kot prvini gospodarjenja z družbenimi in naloženimi sredstvi, zelo počasi uveljavljata. Verjetno prepočas. Odstotek vplivnosti sredstev osebnih dohodkov iz minulega dela v skupnih sredstvih osebnih dohodkov se že vedno giblje okrog odstotka osebnega dohodka v odvisnosti od skupne delovne dobe, toda v različnih pojavnih oblikah.

Prva naloga bi še nadalje morala biti usmerjanje in vztrajanje pri tistih sistemih, ki jih je že potrdila praksa. Te naloge bi se morali lotiti tudi tisti, ki sistem nagrajevanja in minulega dela na široko propagirajo (gospodarska zbornica, družbenopolitične organizacije in skupnosti ter družbene dejavnosti). Številčno kritične ugotovitve ne zamnjujejo dejstva, da uresničevanje delitve po delu in rezultatih dela ne poteka in ne dosega nekaterih dobrih rezultatov v ozdih — jih samo blokira pri še hitrejšem uveljavljanju.

Glavna težava pri vsem tem je v zelo različnih pogojih pridobivanja dohodka v neenakem družbenoekonomskem položaju delavcev posameznih dejavnosti.

Razprava o osnovah in merilih za osebne dohodke se lahko prične!

9. sednica poslovnog sveta SOUR-a — 25. 3. 1986. god.
Vesna Bleiweis

O Balkanskim igrama neka odločuju Janez i Suljo

Kakav novi kvalitet predstavlja SOUR MERCATOR-KIT? Odgovor na ovo pitanje treba da dadu poslovni rezultati SOUR-a, postignuti u 1985. godini. Brez sumnje je pažnju svih prisutnih privukao podatak o sredstvima, ostvarenim za akumulaciju i sredstvima za reprodukciju, koja su visoko iznad republičkog proseka, ali ipak niža od sredstava koja smo odvojili za kamate na kredite za obrtna i osnovna sredstva.

Kao što s jedne strane kuka-mo nad cenom kapitala, tako ga s druge strane lopatom bacamo kroz prozor i sami nedovoljno činimo da bismo objedinili onaj koji nam je potreban za uvođenje službe štednje radnika OOUR-a Mercator-Interne banke u sve one organizacije gde je to objektivno moguće. Direktori su sada prihvatili obavezu i odgovornost da će do kraja ove godine uvesti štednju radnika OOUR-a kod Mercator-Interne banke. Da bi se to realizovalo, svi radnici bi morali da budu detaljno upoznati sa pogodnostima — prilično veće kamatne stope za obične uloge po vidjenju kod Mercator-Interne banke i jeftiniji izvor kapitala za pokrivanje potreba za likvidnim kreditima OOUR-a koji sastavljaju MERCATOR-KIT. U uvodu smo zapisali poslovne rezultate godine 1985 — zajednički imenitelj postignutog je udar kamata, a, gledano kroz mikroskop, ome možemo dodati i nedovoljno brzo sopstveno prilagodjavanje — ostali sopstveni uticaji ne mogu se generalnije označiti. Gubici su pokriveni. Lavljí deo u prikupljanju sredstava za njihovo pokrivanje snosio je sektor za robni promet, koji je skupio sredstava od poslovnih partnera, pa i uzajamnost se pokazala na visokom stepenu, iako ni ova nije prošla bez solističkih nastupa. Solidarnost na dva nivoa — jedna sa pokrivanjem gubitaka, a druga za potrebe isplaćivanja regresa za godišnji odmor, bilo je osnovno pitanje, pokrenuto prilikom diskusije o nacrtu sporazuma o udruživanju sredstava za-

jedničke potrošnje. Većina je bila saglasna s predlogom da se sredstva obezbede, ali pod jasno preciziranim uslovima

Ako apstrahiramo da je bilo kakav regres za godišnji odmor, formiran i isplaćen prema društveno dogovorenim kriterijumima, već sam po sebi farsa zbog cena, farsa je i način, kako iz naslova solidarnosti s njim cenjamo u SOUR-u. Tome je, bez sumnje, svoj ideo dalo i ponašanje odredjenih organizacija, koje su solidarnost i blagost kriterijuma za utvrđivanje opravdanosti izmanipulisale do te mere da već razgovor o toj stvari liči na sporazumevanje izmedju slepog i gluvog.

Donatorstvo je najbolji oblik za obezbeđivanje onih sredstava koja nam nedostaju za sprovođenje velikopoteznih (megalomanskih), pa i sasvim malih ličnih spomenika — a za svim ovim neka sa darovima stoje veliki privredni sistemi, pri čemu ni mali nisu izuzeti. Sve veći pritisak na oblike finansiranja ove vrste za izvođenje priredbi od šireg i užeg značaja neophodno traži odgovor, odnosno zajednički stav u pogledu ponašanja. Jedan od predloga bio je izuzetno interesantan: o donatorstvu neka odlučuje neposredno samoupravljači, jer obezbeđivanje sredstava za Cankareve i sluge Jerneja domove te Balkanske igre, neka teče redovnim putem i o njima neka znaju kako Janezi, tako i Sulje.

2. sednica KO sindikata SOUR-a 26. 3. 1986
Vesna Bleiweis

Sanacija neka ne bude samo na papiru

Više nego samim poslovnim rezultatima SOUR-a, postignutim u 1985. godini, koordinacioni odbor sindikata posvetio je pažnju posledicama nedisciplinovanog ponašanja pojedinih organizacija. Zakašnjenja i nemarnost u dostavljanju traženih podataka parališe rad stručnih službi i onemogućava blagovremenu i kompleksnu informaciju.

Poslovni rezultati SOUR-a nisu bili centralna tema 2. sednice. Na toj sednici so članovi KO sindikata usvojili teze za svoj rad u 1986. godini, iako ih u svim detaljima nisu oblikovali u konkretne akcije. Formulirali su stavove u vezi sa samoupravnim sporazumom o udruživanju sredstava zajedničke potrošnje, istakli neke slabosti kritičke analize delovanja političkog sistema i upoznali se sa realizacijom sporazuma o saradnji sa potrošačima.

Komentar izvestioca o poslovnim rezultatima SOUR-a, magistra Franca Kastelica, bio je sve pre nego blag u onom delu koji govori o odnosu članica prema dostavljanju podataka. Neblagovremenost i nemarnost u preciznosti podataka, prouzrokuju neblagovremenost informisanja SOUR-a o SOUR-u, a isto tako nas često postavlja u nezgodnu situaciju, kada bismo trebali iznositi podatke. Biti moramo svesni toga da samo argumentom brojki i njihovih analiza, pred organima koji odlučuju o principi-

ma privredne politike, možemo predstavljati zajedničke i specifične probleme. Šta s ovakvim organizacijama koje su u pravilu »stalne stranke«, priupitao se i KO sindikata. Odluka koordinacionog odbora u vezi s tim po svoj prilici nije loša: odbor je preuzeo obavezu, da će o zakašnjanju — onom, koje graniči sa indolencijom, informisati osnovne organizacije sindikata i odbore samoupravne radničke kontrole

Teze za program rada u 1986. godini su usvojene — konkretno sprovođenje u svim pojedinostima još nije dorečeno. Ali, čvrsto stoji obaveza da će koordinacioni odbor bdeti nad izvođenjem sanacionih programa, pre svega u onim organizacijama, gde gubici caruju već duže vreme, dok sanacioni programi predstavljaju uzorke bez vrednosti. Predstavnicí KO sindikata će naime posetiti sve organizacije koje su 1985. godinu zaključile sa gubitkom te u neposrednim kontaktima s njima, odnosno njihovim osnovnim organizacijama sindikata, utvrđivati promenljivost i prihvatljivost stanja ostvarivanju sanacionih programa. Prve posete članova koordinacionog odbora mogu se očekivati pre svega u onim organizacijama koje su tvrdile da se sanacioni programi sprovode već duže vreme

Dokumenti sindikalnih kongresa biće osnova za akcioni rad — onaj koji je u dometu koordinacionog odbora. A u njegovom je dometu, bez sumnje, usvajanje principijelnog stava o udruživanju sredstava zajedničke potrošnje. Dosadašnja, i loša iskustva s tog područja, ne treba zanemarivati, a se samo zbog njih ne odreći solidarnosti. O solidarnost smo često i još uvijek, govorili punim ustima, hteli mi to priznati ili ne. Konsenzus uz ovako različite stavove prema regresu iz solidarnosti za godišnji odmor verovatno neće biti lako postići. Stoga treba pronaći i ponuditi drugi izvor i način za formiranje sredstava koja neka za regres dobiju one organizacije, odnosno njihovi radnici, koji imaju pravo na to.

Loše tačke kritičke analize delovanja političkog sistema socijalističkog samoupravljanja bile su istaknute, pre svega, u onom njenom delu, u kome se ne ukazuje dovoljno jasno na razgraničenje nivoa u nadležnosti u odlučivanju, podvaja njem procedura i neodgovornošću na svim nivoima.

Organizovanost potrošača u organizacijama udruženog rada je u formi i načinu, kakav je zamislilo SOUR MERCATOR-KIT, dala dobre rezultate. A pre svega je postakla brojne diskusije u organima koji su zaduženi za normativno (zakonsku) regulaciju statusa onih saveta potrošača koji su organizovani drukčije od saveta potrošača u mesnim zajednicama.

Ima nešto
važno

**Mercator-Mesna industrija
proizvodnja mesnih izdelkov p.o.
Ljubljana, Mesarska 1**

komisija za delovna razmerja objavlja prosta dela in naloge:

1. ekonomskega tehnika

pogoj: končana šola V. stopnje zahtevnosti in 2 leti delovnih izkušenj, 3 mesece poskusnega dela

2. knjigovodjo obračuna poslovalnic

pogoj: končana šola III. stopnje zahtevnosti, smer poslovni manipulant, in 2 leti delovnih izkušenj ter 2 meseca poskusnega dela

3. 2 šifrirca za delo v fakturnem oddelku

pogoj: končana osemletka, zaželjene delovne izkušnje, 1 mesec poskusnega dela, delo za določen čas

4. zajemalca podatkov v fakturnem oddelku

pogoj: končana osemletka, 1 leto delovnih izkušenj in 2 meseca poskusnega dela

5. prodajalke

pogoj: končana šola IV. stopnje zahtevnosti, smer prodajalec, in 1 leto delovnih izkušenj

6. čistilko za čiščenje proizvodnih prostorov v popoldanskem času

pogoj: končana osemletka

7. čistilko za čiščenje poslovnih prostorov v popoldanskem času

pogoj: končana osemletka, delo za določen čas in sicer 1 leto — nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu

Delovno razmerje sklenemo za nedoločen čas s polnim delovnim časom, pod točko 1., 2., 4., 5. in 6., pod točko 3 in 7. pa za določen čas.

Objava velja 8 dni od dneva objave. Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 30 dneh po preteku roka za prijavo.

Pismene ponudbe z dokazili pošljite na naslov: Mercator-Mesna industrija Ljubljana, Mesarska 1.

Obisk Vojvodincev

Pretekli mesec je bila na krajšem obisku pri nas 50-članska delegacija kooperantov Agroindustrijskega kombinata Novi Sad, s katerim nas vežejo močne poslovne vezi. Vojvodinski gostje so se ustavili v M-Blagovnem centru, kjer jih je sprejel Zvonimir Bertok, član poslovnog odbora sozda za združništvo in jim predstavil naš sistem. Nato so si skupaj ogledali še M-KZ Medvode in kmetijo enega njenih kooperantov. Novosađćani so po ogledu nadaljevali pot v Tolmin. Foto A.Dvoršak

MAGROS 1986

Mag. France Kastelic, dipl.oec.

Zakon zavira razvoj

Splošno združenje trgovine Jugoslavije in Supermarket, časopis za prakso sodobne trgovine, sta organizirala MAGROS 1986, tradicionalni in največji strokovni simpozij trgovinskih delavcev iz vse Jugoslavije. Tema je bila »Izgledi i odpori realizaciji društvenih stajališta o unutrašnjoj i vanjskoj trgovini«. Simpozij je bil 3. in 4. aprila v Zagrebu.

Na simpoziju smo razpravljali o najbolj perečih vprašanih strategije razvoja naše trgovine: o mestu trgovine v našem gospodarskem sistemu, vlogi trgovine pri uresničevanju dolgoročnega načrta ekonomske stabilizacije, izvajanju ukrepov o akcijski konferenci ZK in sklepov sveta republik in pokrajin skupščine SFRJ ter o novih predpisih v sistemu ekonomskih odnosov s tujino.

Teme, obravnavane na simpoziju, so bile teoretične in praktične. V prvi sklop so sodile:

□ Zoran Vasiljevič, član CK ZKJ in izvršni sekretar predsedstva CK ZKJ: ocena dosedanjega uresničevanja sklepov akcijske konference ZK v trgovini;

□ Jože Marolt, delegat v skupščini SFRJ in predsednik odbora za tržišče in cene: Uresničevanje sklepov sveta republik in pokrajin skupščine SFRJ o delovanju trgovinske mreže;

□ Srđan Savić, pomočnik zveznega sekretarja za zunanjo trgovino: Organiziranje doma v tujini v skladu z novimi (zunajtrgovinskimi) predpisi.

Teme iz drugega dela, ki je obravnaval težave in stvarne primere in prakse, so podali:

□ Sekretarja. Splošnega združenja trgovine Hrvaške in Srbije,

□ predstavniki organizacij Centroprom, Inex, Gramex (vsi iz Bograda), Voće, Nama (Zagreb) in sozda MERCATOR-KIT iz Ljubljane.

Na tem simpoziju sem v imenu sozda MERCATOR-KIT sodelo-

Veliko zanimanje za hitro prehrano

Andrej Dvoršak

Program hamburgerjev in kruha pripravljen

V hotelu Ilirija v Ljubljani je bila 3. aprila pokušnja novih izdelkov, ki jih bodo naše delovne organizacije izdelovale za potrebe sistema hitre prehrane. Ta bo zaživel konec maja s prvim tovrstnim lokalom v Domžalah.

Pokušnja je bila združena s predstavitev celotnega sistema hitre prehrane. Strokovni delavci tozda investa iz sestava M-Tehne in Ivan Mikulin, vodja gostinske dejavnosti na ravni sozda, so predstavili tehnologijo, ekonomiko in metodologijo tega sistema ter pokazali vzorčne primerke embalaže in osnutek celostne podobe.

Degustacije v Iliriji se je udeležilo 97 gostov — 47 več kot je bilo vabljenih, kar kaže na izredno zanimanje za to novost. Med gosti je bilo več znanih strokovnjakov s področja gastronomije, tudi iz organizacij zunaj sistema MERCATOR-KIT, ki so našo akcijo pohvalili. Opozorili so tudi na anketo, katere rezultate bodo uporabili za dokončno pripravo novih izdelkov.

val z referatom »Izvajanje zakona o zagotavljanju obratnih sredstev in njegov vpliv na poslovanje trgovinskih ozdov«. Ker predstavlja trgovina v našem sozdu pomembno vlogo, bom v nadaljevanju prikazal nekaj osnovnih misli iz tega referata.

V zadnjem času smo sprejeli precej zakonov, odlokov in drugih predpisov, ki pa jih poprej nismo znali oceniti skozi prakso. Namesto da bi z administrativnimi ukrepi krepili ekonomski sistem v celoti in da bi v praksi v vse večji meri prišlo do izraza ekonomske zakonitosti, sprejemamo odločitve, ki niso preizkušene v praksi. Bolje bi bilo, da bi imeli manj zakonov in drugih predpisov, a tiste, ki jih imamo, kakovostne in ekonomsko upravičene, morali pa bi jih tudi dosledno uresničevati v praksi.

Imamo nerealne zakone, kakršen je na primer zakon o zagotavljanju obratnih sredstev (Uradni list SFRJ, št. 26/84), ki ga je sprejela skupščina SFRJ na seji zveznega zbora, 14. maja 1984.

Zakon o zagotavljanju obratnih sredstev lahko po vsebini štejemo med intervencijske predpise. Osnovo zanj lahko iščemo v listinah dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije. Vsebina zakona posredno posega na stična področja, kot so na primer razporejanje čistega dohodka, omejitve naložb, reševanje likvidnosti, kreditiranje s strani bank itd. V celoti gledano ta zakon pomeni enega izmed ukrepov ekonomske politike, ki naj pripomore k utrjevanju gospodarstva in bank.

Ker je torej uspešno izvajanje tega zakona odvisno od sočasnega uspešnega delovanja ostalega ekonomskega sistema, ki mora delovati kar najbolj usklajeno, menimo, da zakon o zagotavljanju obratnih sredstev nima pravih možnosti za učinkovito izvajanje. To se še posebno nana-

ša na trgovino, z vsemi njenimi posebnostmi.

Zakonsko urejanje te problematike nedvomno priča o določenih pomanjkljivostih v našem gospodarskem sistemu, saj temeljnih načel gospodarskega obnašanja ne bi smeli predpisovati z zakonom, temveč bi se morali gospodarno obnašati brez zakonske regulative, saj gre za pomembne odločitve v zvezi s tekočo proizvodnjo in še pomembnejše odločitve o novih naložbah.

Naša razmišljanja utemeljuje mo z naslednjimi trditvami:

1. Menimo, da je nerealno in nepotrebno v trgovini zahtevati 100-odstotno pokrivanje obratnih sredstev s trajnimi viri, saj je v trgovini, posebno pa še v trgovini s prehrabenimi izdelki, količnik obračanja zelo visok. Znano je, da trgovina razpolaga z zelo majhnimi trajnimi viri za obratna sredstva in je, za kolikor toliko normalno poslovanje, prisiljena jemati draga posojila. Podatki kažejo, da tudi ob predpostavki, da vso akumulacijo nameni za trajna obratna sredstva, ne more v predpisanem zakonskem roku zadostiti zahtevam zakona. To pa bi blokiralo tudi vsako nalaganje v nove zmogljivosti in v posodabljanje poslovanja. Predpisane marže v trgovino namreč nikakor ne prinašajo akumulacije, ki bi trgovini zagotavljala ustrezen razvoj.

Zanimivo je pogledati nekaj ugotovitev o naši trgovini in trgovini naših sosedov, ki jih je pripravil Inštitut za ekonomsko diagnozo in prognozo Univerze v Mariboru. Ta navaja, da je v trgovini na debelo količnik obračanja zalog v Avstriji, v primerjavi z Jugoslavijo, pogostejše 3 do 3,5-krat manjši kot pri primerljivih firmah v Jugoslaviji, kar pomeni, da so zaloge, glede na promet na debelo v Avstriji 3 do 3,5-krat večje kot pri nas. Problem trgovine pa se je pri nas še dodatno zaostрил z uvajanjem novih visokih obrestnih mer, ki jih sedaj veljavne marže težko ali sploh ne prenesejo.

Podobno kot trgovina na debelo ima tudi trgovina na drobno pri nas 2 do 3-krat nižje marže kot v Avstriji, kar vodi k temu, da so trgovine slabo založene, de-sortirane in da se zaloge zadržujejo pri proizvajalcih.

2. Zakon zelo radikalno deluje pri združevanju akumulacije za naložbe skupnega pomena. V mnogih, predvsem večjih sistemih, smo več let in z veliko težavo gradili sistem združevanja aku-

mulacije za skupne naložbe na dohodkovnih osnovah, ki pa ga je pri doslednem izvajanju zakona zelo težko izvajati in razvijati v prvotni obliki, saj je večina ozdov po tako imenovanih OBS obrazcih negativna. Menimo, da bi morali razmišljati o ugotavljanju pokritosti obratnih sredstev, s trajnimi viri delovnih ali celo sestavljenih organizacij, posebno tistih z jasnimi in natančno opredeljenimi skupnimi funkcijami, dosledno izvajanimi v praksi.

3. Linearno izvajanje zakona ni sprejemljivo za vse gospodarske organizacije, kar smo že utemeljevali s primerom trgovine. Ugodnosti ne bi smele veljati samo za trgovino, ampak tudi za ostale gospodarske panoge, odvisno od tega, kakšen je količnik obračanja zalog (ni vseeno, ali je količnik obračanja minimalen ali razmeroma nizek). Selektivni pristop k izvajanju zakona bi bil mnogo primernejši, saj bi upoštevali njegovo resnično možnost izvajanja po posameznih vejah gospodarske dejavnosti.

4. Zakon o zagotavljanju obratnih sredstev se je neusmiljeno soočil z novim zakonom o temeljnih bančnega in kreditnega sistema (Ur. list SFRJ, št. 70/85), ki ga je skupščina SFRJ sprejela na seji zveznega zbora, 18. 12. 1985. V njem je vprašljivo izvajanje najtemeljitejšega člena, ki govori, da bančne organizacije ne smejo dati nobenih posojil (tudi kratkoročnih ne) ozdom, ki po zakonu nimajo pozitivnega OBS obrazca. Posebno nerealno in neizvedljivo je, da ta obveza velja tudi za interne banke. Kako naj torej interna banka usposobi svojo članico, ki ima OBS negativen, če ji ne sme dati dolgoročnega posojila za trajna obratna sredstva? To je absurd, ki ga prinaša izvajanje zakona.

Še večji absurd je, da zakon o temeljnih bančnega in kreditnega sistema na eni strani preprečuje vpliv družbenopolitičnih skupnosti na bančno poslovanje, po drugi strani pa daje družbenopolitičnim skupnostim (občinam) možnosti in pravice, da dajejo bančnim organizacijam jamstva za tiste ozde, ki imajo negativen OBS, da lahko te pri bankah kljub temu dobijo posojila. Seveda se nam pri tem logično vsiljuje vprašanje, s kakšnimi denarnimi potenciali razpolagajo občine, da lahko izdajajo omenjena jamstva? Istočasno se sprašujemo, kako se lahko bančne organizacije zadovoljijo z jamstvom, ki ga skoraj nikoli ne bodo mogle vnovčiti?

Nekaj zapazanj iz realnega socializma

Namesto države žal odmirajo državljani.

Kdor se igra z ognjem, mora znati odganjati dim.

Bojim se čarovnic, hudičev, strahov in drugih neposrednih samoupravljalcev

Mnogi ne kaznovano onesnažujejo okolje z besedami.

Tudi s prižgano lučjo ne boste nič bolje videli, kam nas peljejo.

Ne grizem niti ne lajam, pa mi pravijo, da sem ves pasji.

Norišnica je edino mesto, kjer norci še nimajo glavne besede.

Prej ko umreš, več imaš od življenja.

Marko Bokal

Ker mora proizvodnja kljub temu teči, se pri iskanju vseh mogočih rešitev porajajo celo predlogi, kot na primer, naj banka občini izda superjamstvo — torej, tako rekoč sama sebi. Vse to je seveda posledica iskanja vseh mogočih možnosti, da bi proizvodnja tekla dalje. Vzrok temu je verjetno zakonski pristop, ki ne upošteva dejanskega stanja, saj po nekaterih podatkih skoraj 60 % in več ozdov ne bi moglo najemati nobenih posojil. Lahko si torej mislimo, kaj to pomeni za gospodarske organizacije in seveda tudi za banke.

5. Na izvajanje zakona imajo v tem trenutku najodločilnejši vpliv predvsem večanje zalog ter visoke obresti in inflacija. Vsi ti elementi nam praktično izničijo akumulacijo, s tem pa tudi osnovo za oblikovanje trajnih obratnih virov za obratna sredstva. Dokler ne bomo obvladali teh členov naše ekonomije, ne moremo računati na bistvenejše spremembe na področju trajnih obratnih sredstev. Kot primer navajamo sozd MERCATOR-KIT: podatki kažejo, da se stanje v pokrivanju obratnih sredstev s trajnimi viri iz leta v leto slabša in da ni nobenih resničnih možnosti, da bi v sedmih letih, kot predpisuje zakon o zagotavljanju obratnih sredstev, obratna sredstva v celoti pokrili s trajnimi viri. Podatki kažejo, da je v sozdovi dejavnosti trgovine primanjkljaj obratnih sredstev, pokritih s trajnimi viri, po letih naslednji (vse v milijonih dinarjev):

1983	1984	1985
5.117	7.557	10.623

Če primerjamo te podatke z ustvarjeno akumulacijo

1983	1984	1985
801	931	1.837

lahko ugotovimo, da je akumulacija, ki naj bi bila glavni vir za pokrivanje obratnih sredstev s trajnimi viri, nekajkrat premajhna, četudi bi vso namenili za trajna obratna sredstva.

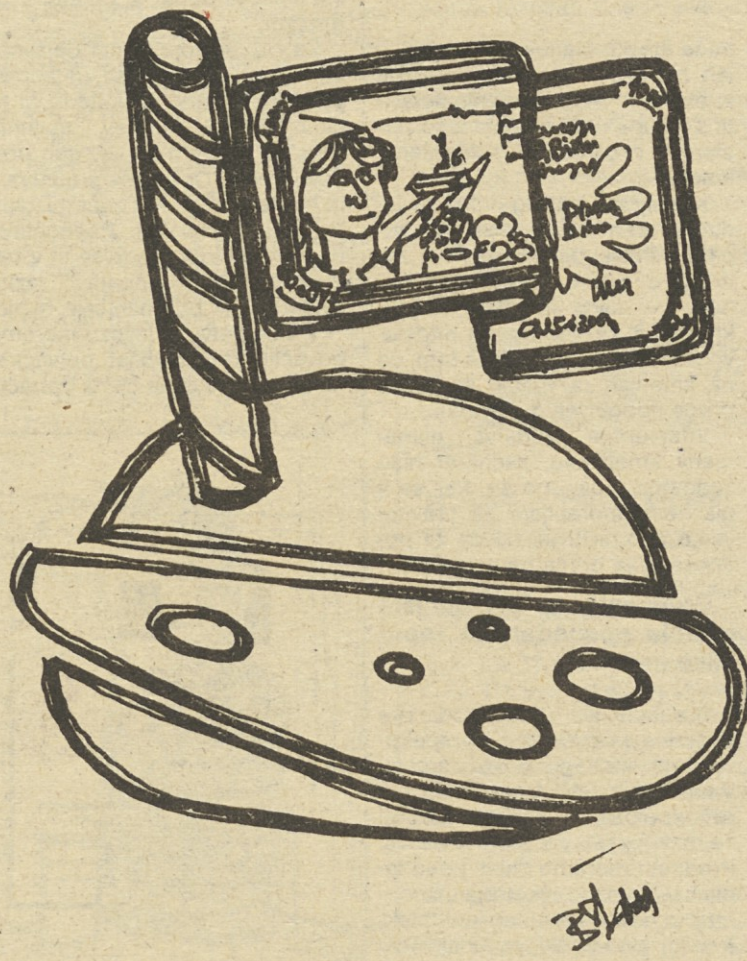
Ker je v Sloveniji SOZD MERCATOR-KIT velik sistem in ima trgovina v njem pomembno vlogo, je zelo verjetno, da je položaj enak ali podoben tudi v ostali trgovini — ne le v Sloveniji, ampak v celi Jugoslaviji.

6. Na osnovi gornjih navedb lahko ugotovimo, da je namen zakona o zagotavljanju obratnih sredstev iz ekonomsko-financijskega stališča brez dvoma dober ter da gotovo sledi utrjevanju in zdravi ekonomiji, vendar pa iz vzrokov, ki jih navajamo, zadane ga cilja nikakor ne bo lahko doseči, kar bi bilo tudi zelo nerealno pričakovati.

Namen tega referata nikakor ni načelno kritiziranje samega zakona, ampak ponovna osvetlitev znanih količin, ki v nobenem primeru ne zagotavljajo pravih možnosti za uresničitev zakonskih prizadevanj. Vse to povzroča v tekočem poslovanju veliko težav. Teh ne bi bilo, če bi pravočasno in kakovostno pregledali vse možnosti izvajanja zakona o zagotavljanju obratnih sredstev in ga uskladili z resničnostjo.

Spremembe in dopolnitve zakona takoj po njegovem sprejetju — primer zakona o spremembi in dopolnitvi zakona o temeljnih bančnega in kreditnega sistema (Ur. list SFRJ, št. 9/85), ki ga je sprejela skupščina SFRJ na seji zveznega zbora 26. februarja 1986 in smo samo 70 dni po sprejetju zakona sprejeli spremembe in dopolnitve — potrjujejo trditve, da šele praksa pokaže in odbere v danih trenutkih nerealne zahteve zakona. Velika verjetnost je, da se bo nekaj podobnega zgodilo tudi z zakonom o zagotavljanju obratnih sredstev.

Nakoncu bi želel opozoriti, da bodo vsi referati s simpozija MAGROS 1986 objavljeni v zagrebškem časopisu Supermarket.

Jugo Fast Food

Odmev iz Mercator-Modne hiše, tozd Prodajalna Maribor
Pavel Kandus — vodja skupine

Prvič na Mercatoriadi

Smučarji Mercator-Modne hiše smo se prvič udeležili zimske Mercatoriade, vseeno pa delavske športne igre v smučanju pri nas niso novost.

Že takoj po otvoritvi Modne hiše Maribor, leta 1963, smo se smučarji rekreativci, pa tudi začetniki, združili v smučarski krožek, osnovna organizacija sindikata pa je prevzela skrb za šolanje smučarjev. Od takrat še danes vsako leto organizira začetni smučarski tečaj. Vsa leta nazaj smo se udeleževali zimskih delavskih iger, kot so sindikalna tekmovanja Maribora, Tekstiliada Slovenije in medsebojnih srečanj Modne hiše Ljubljane in Maribora.

Letos smo se prvič udeležili zimske Mercatoriade na Kopah. V imenu vseh udeležencev Mercator-Modne hiše trdim, da je bila Mercatoriada za nas doživetje.

Posebej močan vtis je na nas napravil tovariški večer s podelitvijo kolajn. Žal je računalnik zagrenil delo organizatorjem. K uspešni izvedbi tekmovanja je svoje prispevalo tudi izredno lepo vreme.

Na koncu se moramo še malo pohvaliti. Naša ženska ekipa je bila na tekmovanjih že večkrat uspešna. S pokalom, osvojenim na Mercatoriadi, se bo zbirka naših pokalov v vitrini še povečala.

S tem kratkim prispevkom bi želel vzbuditi še naše kolege in kolege iz M-Modne hiše Ljubljana, da se tudi oni vključijo v skupno ekipo Mercator-Modne hiše in tako prispevajo k popularizaciji naše delovne organizacije.

Ženska ekipa M-Modne hiše, ki je na letošnji zimski Mercatoriadi osvojila 1. mesto v veleslalomu (od leve): Ida Bileč, Alenka Terkuš in Olga Strmšek

Sto izletov Mercator Turista

Andrej Dvoršak

Največ zanimanja za San Marino in Madžarsko

Mercator Turist letos namenja precej pozornosti izletom za skupine. Izdal je celo brošuro, v kateri ponuja 60 izletov po domovini in tujini, prav tako pa ima precej širok program izletov za mladino.

Kot smo izvedeli v poslovalnici na Tavčarjevi, je letos zanimanje za organizacijo sindikalnih izletov precej večje, kot je bilo v prejšnjih letih. Turiste najbolj privlači tridnevni izlet v Raveno, Rimini in San Marino, ki stane v maju le 23.000 dinarjev, v juniju pa tisočaka več. Nič manj ni zanimanja za tridnevni izlet po Madžarski (cena je 29.000 dinarjev), na katerem si turisti lahko ogledajo doberšen del sosednje države, vključno z Budimpešto. Tudi Dunaj in Bratislava sta za naše izletnike zanimiva. Morda tudi zaradni cen — 25.000 dinarjev za tridnevni izlet.

Zanimivo je, da se večina organiziranih skupin odloča za potovanja v tujino, čeprav Mercator Turist ponuja izjemno veliko število izletov po ožji in širši domovini, ki niso nič manj zanimivi.

Ker je geslo Mercator Turista **naše delo — vaše potovanje**, so izleti, ki so opisani v brošuri, le »predlogi«, ki jih zaključene skupine dopolnijo s svojimi željami. V Mercator Turistu so pripravljene prisluhniti prav vsaki želji in večino jih lahko tudi izpolnijo. Izkušnje in volje za to jim ne manjka, po drugi strani pa je to agencija, ki se zaveda, da je najbolj vreden kapital v zadovoljnega gosta.

— Oči! Letne igre, zimske igre... Imate sploh kakšno obdobje, ko se ne igrate?

Razpis tekmovanj na 9. poletnih športnih igrah sozda MERCATOR-KIT KORŠ

Mercatoriada — Kranj — 7. in 21. junij

Mercator-KŽK Gorenjske in KORŠ bosta 7. in 21. junija organizirala 9. športne igre delavcev in združenih kmetov sozda MERCATOR-KIT, imenovane Mercatoriada. Predtekmovanja v vseh ekipnih panogah bodo predvidoma potekala 7. junija (odvisno od števila prijavljenih ekip), polfinalni, finalni boji in tekmovanja v posamičnih panogah pa bodo 21. junija, ko bodo podeljena tudi priznanja najboljšim udeležencem.

Rok prijav je 15. naj 1986, vendar vsem tozdom, delovnim organizacijam, TOK in TZO priporočamo, da se prijavijo kar najhitreje, ker nam bodo s tem omogočile lažjo in boljšo organizacijo tekmovanj.

Na 9. Mercatoriadi bodo organizirana tekmovanja v naslednjih športnih panogah:

■ mali nogomet

□ ekipa šteje 8 igralcev (od katerih je 5 igralcev, en vratar in dva rezervna igralca),

□ V predtekmovanju je igralni čas 2 x 15 minut, v finalu pa 2 x 20 minut,

□ tekmovanje bo organizirano po izločilnem sistemu;

■ košarka — moške in ženske ekipe

□ ekipa šteje 8 igralcev (5 igralcev in 3 rezervne),

□ igralni čas je 2 x 15 minut »kosmate« igrice,

□ tekmovanje bo organizirano po izločilnem sistemu;

■ odbojka — moški in ženske

□ ekipa šteje 8 igralcev (6 in 2 rezervna),

□ vse tekme se igrajo na dva dobljena seta,

□ tekmovanje bo organizirano po izločilnem sistemu;

■ namizni tenis — moški in ženske ekipno

□ tekmovanje bo organizirano samo ekipno,

□ ekipa šteje 2 tekmovalca (tekmovalki),

□ igra se po naslednjem sistemu: 2 igri posamezno, igra parov, igra se na dva dobljena seta, vsaka dobljena igra prinese ekipi točko, igra pa se do treh dobljenih točk,

□ tekmovanje bo organizirano po izločilnem sistemu;

■ kegljanje — moški in ženske ekipno

□ tekmovanje bo organizirano samo ekipno,

□ ekipa šteje 6 tekmovalcev pri moških in 4 tekmovalke pri ženskah,

□ tekmuje se v disciplini 100 lučajev mešano za moške in 50 lučajev mešano za ženske. V primeru velikega števila prijav bo število lučajev nižje. Vsaka delovna organizacija lahko prijavi le 2 ekipe v vsaki kategoriji;

■ streljanje — moški in ženske ekipno

□ tekmovanje bo organizirano samo ekipno,

□ moško ekipo sestavljajo 4 strelci, žensko pa 3 strelke,

□ vsak tekmovalac ima 5 preizkusnih in 20 strelcev za rezultat. Čas streljanja je 30 minut;

■ šah — moški ali mešano

□ ekipo sestavljajo 4 tekmovalci, lahko je tudi mešana,

□ igra se s šahovskimi urami (ekipe jih prinesejo s seboj). Igralni čas je 10 minut,

□ sistem tekmovanja bo prilagojen pri številu prijavljenih ekip (ne bo izločilen);

■ vlečenje vrv

□ ekipa šteje 10 tekmovalcev

□ vsak potek prinese 1 točko. Zmaga ekipe, ki prva doseže 2 točki,

□ tekmovanje bo organizirano po izločilnem sistemu;

■ kros — moški, ženske

□ tekmovanje bo organizirano posamično in ekipno,

□ moški in ženske tekmujejo posamično v treh starostnih skupinah, in sicer:

A — do 30. leta starosti (letnik 1956 in mlajši)

B — od 31. do 40. leta starosti (1955 — 1946)

C — starejši od 40 let (1945 in starejši),

□ Najbolje uvrščeni tekmovalci iz vseh starostnih skupin sestavljajo nato ekipo, ki se upošteva za ekipno uvrstitev. Štejejo samo ekipe, ki imajo uvrščene tekmovalce v vseh starostnih skupinah,

□ dolžina proge za moške je približno 1500 m, za ženske pa 800 m;

■ plavanje — moški, ženske

□ tekmovanje bo organizirano posamično in ekipno

□ moški in ženske tekmujejo posamično in ekipno v treh starostnih skupinah:

A — do 30. leta starosti (letnik 1956 in mlajši)

B — od 31. do 40. leta starosti (1955 — 1946)

C — starejši od 40 let (1945 in starejši);

■ tenis — moški in ženske, posamično in ekipno

□ tekmovanje bo organizirano v moški konkurenci v dveh starostnih kategorijah:

A — do 45. leta starosti (rojeni 1941 in mlajši)

B — nad 45 let starosti (rojeni 1940 in starejši)

in v enotni kategoriji za ženske,

□ ekipo tvorijo najbolje uvrščeni tekmovalci iz vseh treh kategorij (moški A, moški B in ženske).

Uvrščajo se samo ekipe, ki imajo uvrščene tekmovalce v vseh treh kategorijah;

■ kolesarstvo

□ tekmovanje bo organizirano posamično in ekipno,

□ moški tekmujejo posamično v treh starostnih skupinah, in sicer:

A — do 30. leta starosti (letnik 1956 in mlajši)

B — od 31. do 40. leta starosti (1955 — 1946)

C — starejši od 40 let (1945 in starejši),

■ ženske tekmujejo v enotni kategoriji,

□ ekipo tvorijo najbolje uvrščeni tekmovalci iz vseh kategorij (moški A, moški B, moški C in ženske).

Uvrščajo se samo ekipe, ki imajo uvrščene tekmovalce v vseh treh kategorijah,

□ organizator ne odgovarja za škodo ali posledice, ki bi nastale med tekmovanjem ali zaradi tekmovanja in ki bi jih tekmovalci povzročili sebi, med seboj ali tretji osebi,

□ program:

moški A 12 krogov

moški B, C 8 krogov

ženske 6 krogov

□ v primeru, da je v kategoriji prijavljenih več kot 20 tekmovalcev, se v tej kategoriji vozi v dveh polfinalnih skupinah. V polfinalu vozijo tekmovalci polovico določenih krogov. Iz polfinala si pridobi pravico nastopa v finalu po 8 prvouvrščenih tekmovalcev iz vsake polfinalne skupine. V finalu se vozi drugo polovico določenega števila krogov, tako da je skupno število prevoženih krogov v polfinalu in finalu enako določenemu številu krogov za kategorijo.

■ Poleg tekmovanj v posameznih športnih panogah je na osnovi rezultatov ekip iz vseh panog organizirano tudi tekmovanje v skupni uvrstitvi za najuspešnejšo delovno organizacijo, TZO, TOK ali kmetijsko zadrugo. Osnova za izračun je uvrstitev v posamezni panogi, kjer prejme prvouvrščena ekipa 25 točk, drugouvrščena 20, tretjeouvrščena 15, četrtoouvrščena 12, petouvrščena 11 in dalje vsaka naslednja uvrščena ekipa po eno točko manj, do petnajstouvrščene ekipe, ki prejme eno točko.

Vse športne referente opozarjamo na 19. člen pravilnika o izvedbi letne Mercatoriade! •

Kot je iz uvoda razpisa razvidno, bodo nekatera tekmovanja trajala dva dneva. Predvsem to velja za discipline, v katerih je tekmovanje zaradi načina in velikega števila prijavljenih že dosedaj dolgo trajalo. Organizator bo o tekmovanju v teh panogah odločal na osnovi prijav.

Prijave pošljite na naslov: SOZD MERCATOR-KIT, DS SOZD (za KORŠ), Emonska 8, 61000 Ljubljana.

Prvi sestanek kmetijcev sozda

Andrej Dvoršak

Do višje ravni in proizvodnje s pospeševalno službo

V začetku aprila je bil v Ljubljani organiziran prvi sestanek predstavnikov vseh zadrug in drugih kmetijskih organizacij, ki delujejo v okviru sozda MERCATOR-KIT. Kljub temu, da je bila obravnavana tematika za kmetijce zelo pomembna, se ga je udeležila komaj polovica vabljenih. Nerazumljivo, če pomislimo, v kakšnih težavah je kmetijstvo in kako predstavniki kmetijskih organizacij na vseh sestankih tarnajo, da nimajo pravega vpliva, da jih peste skupne težave, da bi morali narediti kaj več...

Uvodoma je **Zvonimir Bertok**, član poslovnega odbora (PO) sozda za združništvo, opisal zgodovino združniškega združevanja in njegovega pomena za razvoj slovenskega naroda. Predstavil je posamezne združne organizacije v okviru sozda in opozoril na velike razlike pri pridelavi hrane in prireji mleka ob skoraj enakih pogojih. Zavzel se je za hitrejši razvoj kmetijstva in izenačitev proizvodnje, pri čemer naj bi bile za vzgled tiste organizacije, ki danes pridelajo največ tržnih viškov.

Kmetijska dejavnost v sozdu ima velik pomen, saj je v sistemu kar 38 združnih organizacij, ki predstavljajo 25,5 odstotka vseh združnih organizacij v republiki. Preko njih je v sozdu MERCATOR-KIT združenih 19.538 združenih kmetov, ki predstavljajo četrtno vseh združenih kmetov v Sloveniji. Temu primerni so tudi rezultati tržne proizvodnje. V letu 1985 je sozd, glede na celotno proizvodnjo v Sloveniji pridelal: 28,3 odstotka mleka, 50,3 odstotka telet, 83,1 odstotek konj in 46 odstotkov kumar. 89 članov zadrug je v okviru kmečkega turizma nudilo nad 900 postelj.

Vsi ti podatki so dovolj zgovoren argument, s katerim lahko

nastopamo pred družbo in zahtevamo, da se naše mnenje in stališča upoštevajo pri odločitvah, pomembnih za nadaljnji razvoj kmetijstva v republiki in državi, so menili udeleženci sestanka.

Podpredsednik PO sozda **Tone Mastnak** je ob tem poudaril, da je razvoj združništva predvsem odvisen od splošnih gospodarskih razmer na tem področju, da pa morajo predstavniki naših kmetijskih organizacij in zadrug delovati bolj usklajeno, če hočemo doseči rezultate, kakršne si želimo. Vse dejavnosti morajo biti usklajene z Zadržno zvezo Slovenije.

Na sestanku je bilo slišati tudi pripombo, da bo v prihodnje treba narediti selekcijo med člani zadrug in ločiti tiste, ki imajo tržno proizvodnjo intenzivno razvito ter ostale. Prvi morajo biti deležni vseh ugodnosti, spodbujati pa jih je treba, enako kot ostale člane k še večji proizvodnji.

Nekateri udeleženci sestanka so menili, da so zadruge oziroma kmetijske organizacije preobremenjene z administriranjem. Od njih zahtevajo veliko podatkov, ki se večkrat celo podvajajo. Zato so izrazili željo, da bi obseg ad-

ministriranja zmanjšali na ta način, da bi vse pomembne podatke zbirali na enem mestu, od tod pa bi jih posredovali uporabnikom.

Strinjali so se tudi z oceno, da bi lahko sistem MERCATOR-KIT naredil več za pospeševanje kmetijstva, zlasti za prodajo tržnih viškov pod enakimi in enotnimi pogoji. Po drugi strani bi sozd

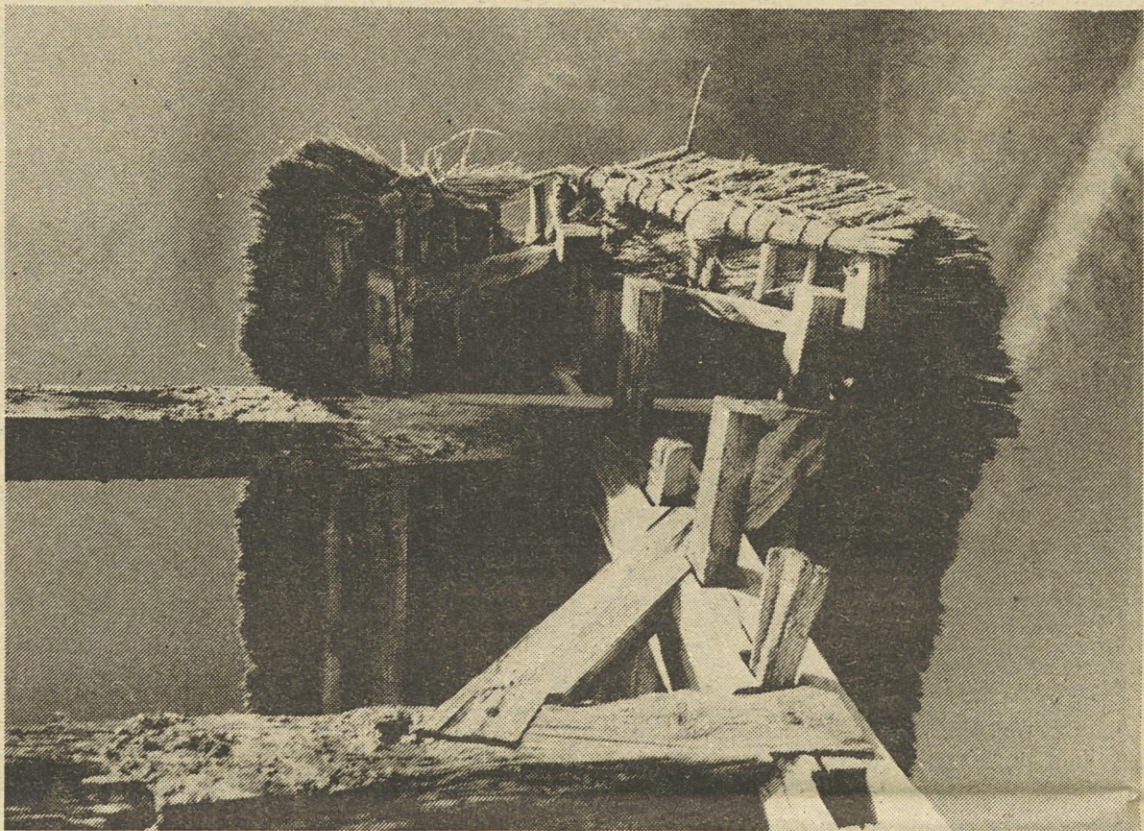
moral preko ustreznih služb pri prodajalcih umetnih gnojil, zaščitnih sredstev in kmetijskega repromateriala doseči ugodnosti za svoje članice.

V razpravo je posegel tudi podpredsednik PO sozda **Slavko Glinšek**, ki je poudaril, da sama velikost sozda brez boljše organizacije ne bo dala kaj prida rezultatov. Po njegovih besedah moramo kmetijstvo v sozdu dvigniti na višjo raven s čimbolj organizirano pospeševalno službo, pri čemer se moramo zavzemati za enotno kmetijsko politiko, ne glede na občinske meje.

Cilj sestankov, kakršen je bil ta, je povezava istovrstnih orga-

Nove brazde

nizacij posameznih dejavnosti. Na njih naj bi izkristalizirali mnenje o trenutnem položaju ter dali predloge za izboljšave. Ob teh bodo organizirani tudi sestanki med organizacijami v reproverigi, ki bodo enako pomembni. Na njih bodo, denimo, kmetijci mesarjem povedali svoje mnenje in od njih izvedeli, s kakšnimi težavami se srečujejo oni, nakar bo morda lažje poiskati ustrezne rešitve.

Andrej Dvoršak: Kozolec

Zadržna zveza in sozdi — 4.4.1986

Vesna Bleiweis

Pot do skupnih imenovalcev

Delegacija Zadržne zveze Slovenije, ki jo je vodil njen predsednik, **Leo Frelih**, dipl.ing., je s predstavniki sozda MERCATOR-KIT (člani poslovnega odbora SOZD in direktorji nekaterih kmetijskih zadrug ter M-Ljubljanskih mlekar in M-Mesne industrije Ljubljana) sedla za okroglo mizo z namenom, da skupaj najdemo skupne poti v reševanju problematike združništva — predvsem tistega dela, ki izhaja iz vključenosti kmetijske zadrug v Zadržno zvezo in asociacije združenega dela.

Uvod v iskanje skupne poti so bili podatki o obsegu preko kmetijskih zadrug organizirane tržne proizvodnje v našem sozdu (podatke objavljamo posebej), o sedanjem stanju razmer v združništvu in ocena možnosti za zagotovitev materialnih osnov za razvoj kmetijskih zadrug v asociacijah združenega dela.

V razgovoru se je pokazalo, da opredeljevanje do tovrstnih kazalcev ni zanimivo, temveč da je za obe strani pomembnejše vprašanje vplivnosti, da ne rečemo patronatstva nad združnimi organizacijami. To vprašanje se je odprlo kot vprašanje »predstavniške funkcije« ali sozdov ali zadržne zveze v odnosih z organi, ki oblikujejo in določajo pogoje gospodarjenja in politiko delitve intervencijskih sredstev, namenjenih kmetijstvu. Ali naj to »predstavniško funkcijo« opravi zadržna zveza, ki zaokrožuje krog združništva oziroma je njegov vrh, ali pa naj to opravi sozdi, ki kmetijske zadrug povezujejo v reprodukcijski sistem?

Po mnenju zadržne zveze gre za ključno vprašanje vodenja

in upravljanja, po mnenju sozda pa za nepotrebno in umetno dilemo. V ospredje razprave je bilo namreč postavljeno vprašanje različnosti stališč zadržne zveze in sozdov, ki da negativno vplivajo na razpoloženje v kmetijskih zadrugah. Okrogla miza naj bi bila priložnost, da za raven tovrstnega komuniciranja dorečemo vsak svojo vlogo oziroma za te namene opredelimo domet »predstavniške funkcije«.

Dogovor med partnerjema naj ureja predvsem usklajenost stališč, ki naj se kažejo v odnosu do različnih intervencijskih sredstev in naložbene politike — skratka do sredstev, s katerimi naj bi vsaj ohranili, če ne že zagotovili razvoj združništva.

Vplivnost enega ali drugega subjekta naj se ne kaže v medsebojnem dokazovanju in prepričevanju o formalni pripadnosti, temveč naj se pokaže kot skupna moč v boju za uveljavitev tržnega gospodarstva, ki naj da tudi zasebni proizvodnji razvojne možnosti in socialno varnost. Med pogovorom je bil ta cilj razpoznan, le da sta ga partnerja v razgovoru izpostavila z različnih

strani: Zadržna zveza z vidika z zakonom opredeljenih funkcij zadrug, sozd pa z vidika enakopravnega obravnavanja vseh članic sistema, ne glede na njihovo statusno organiziranost, oziroma z vidika prilagodljivosti proizvodnih programov družbene in zasebne kmetijske proizvodnje udarom na glavo postavljenih razmer v primarni proizvodnji.

Jedro zadeve: rdeče številke v družbeno organizirani proizvodnji se obravnavajo kot alarmantne in se pokrivajo iz vseh možnih virov z vsemi možnimi načini, medtem ko se številke enake barve v zasebni proizvodnji skrivajo v navidezno pozitivnih poslovnih rezultatih kmetijskih zadrug. Ob realnem prikazovanju poslovnih podatkov o poslovanju 90.000 zadržnikov — tega zadrug strokovno in kadrovske niso sposobne — bi tudi v bilancah zadrug kraljevale rdeče številke. Bi tako prikazano stanje vzdržalo načelo enakopravnega obravnavanja članic sozda?

Vprašanje je pomenilo izziv za odgovornost: kdo je dolžan — predvsem z denarjem — izvajati popravke politike SFRJ do primarne delitve? Obsežnosti njenih posledic v zasebni proizvodnji niso sposobni parirati niti gospodarski sistemi (sozdi), še manj pa deklarativno pozivanje na enakost družbene in zasebno organizirane proizvodnje. Kaj nam torej ostane? Skupen boj za tržno gospodarstvo!

Kako oceniti položaj v sistemu reprodukcijskih verig? Je zadruga v tej verigi le vmesni, povezovalni člen s statusom posrednika, ali je nosilka pospeševanja in razvoja organizirane tržne proizvodnje? Če je v sozdi obravnavana kot prvo, potem ji je s tem onemogočeno opravljanje z zakonom določenih nalog; če je

drugo, potem ji mora sistem zagotoviti materialno osnovo za razvoj, ki naj se kaže v sredstvih za naložbe, vplivnosti na oblikovanje in delitev intervencijskih sredstev v skladu z njihovim namenom ter čvrstih dohodkovnih odnosih med združnimi organizacijami in ostalimi udeleženci znotraj sistema.

Površen pregled stanja naj bi kazal, da se sozdi — tudi MERCATOR-KIT ni izjema — na vsebinsko opredeljen položaj združništva ne ozirajo. Ta teza Zadržne zveze, ilustrirana z različno poslovno politiko hranilno-kreditne službe (HKS) in internih bank (konkretno tudi Mercator-Interne banke), se je zamajala ko

so predstavniki sozda temeljito razložili zasnovo »sedmih stebrov« sozda MERCATOR-KIT. Rezultatov njegovega uresničevanja so bile v neposredni ali posredni obliki deležne tudi zadržne organizacije. Gospodarjenje s kapitalom — dragim ali poceni, ki se odvija preko HKS in interne banke, naj nima pridiha političnega vmešavanja ali čustveno razgretih elementov, temveč naj temelji na oceni njegove učinkovitosti v zagotavljanju likvidnosti in naložbene sposobnosti vsakega od subjektov.

Še sklepna ugotovitev: medsebojna izmenjava mnenj je koristna za pripravo in utrjevanje koloza, po katerem oba subjekta porivata težak kmečki voz.

Državno odlikovanje kooperantu

Na letni skupščini Zadržne zveze Slovenije je prejel medaljo za slug za narod tudi **Franc Strgar**, kooperant Mercator-Agrokombinata Krško, s katerim sodeluje že polnih 26 let. V zadnjem času je usmeril kmetijo v živinorejsko proizvodnjo in letno vzredi 20 do 30 glav pitane govedi. Enako sodeluje z M-Agrokombinom tudi pri pridelavi sadja. Vedno si je prizadeval za čim hitrejši prenos tehnike in tehnologije v kmetijstvo, s čimer je bil vzor ostalim kooperantom. Foto A.Dvoršak

Jesenkovo priznanje za M-Kmetijski zavod Ljubljana
Andrej Dvoršak

Delajo iz ljubezni do stroke

Za 25 let uspešnega dela na pospeševanju kmetijstva v ljubljanski regiji, Na Dolenjskem, v Beli Krajini in Zasavju, za uspešno delo pri selekciji govedi in kakovostno rejo bikov za osemenjevanje, pridobivanje semena in usmerjanje osemenjevanja krav ter za sodelovanje pri raznih strokovnih in razisovalnih nalogah je Mercator-Kmetijski zavod Ljubljana sredi marca dobil Jesenkovo priznanje s častno diploma.

V utemeljitvi tega pomembnega priznanja za področje kmetijstva je med drugim zapisano, da M-Kmetijski zavod Ljubljana dosega pomembne uspehe pri pospeševanju govedoreje, kontroli proizvodnje in selekciji živine. Na njegovem območju je v A-kontroli 8.470 krav pri zasebnih kmetih in 4.300 krav na družbenih gospodarstvih. Veliko selekcijskega dela opravlja M-Kmetijski za-

vod posebno za rjavo in črno bele pasmo, v skladu z republiškimi načrti.

Prav tako uspešno redijo bike, rjave, črno bele in mesnih pasem, za kar so usposobili ustrezne hleve in druge prostore Osemenjevalnega centra Preska pri Medvodah. Omeniti velja, da sodelujejo s sorodnimi organizacijami iz drugih republik in SAP Kosova, ki jim posredujejo pro-

Nove brazde

dajo plemense živine, jih zalagajo s semenom bikov ter pomagajo pri pospeševanju delih.

Letos pa mineva tudi 20. leto, odkar je M-Kmetijski zavod v Polju pri Ljubljani na 10 ha površine ustanovil sadno drevesnico, ki vzgoji in proda do 45.000 sadik na leto. Pri tem je pomembno, da uvaja pridelovanje brezvirusnih sadik in goji matični nasad sadnih sort. Ob tem drevesnica preizkuša 24 sort iz svetovnega izbora, da bi ugotovila, katera vrsta je najprimernejša za sajenje v naši republici. Pri selekciji sadnih sort tesno sodelujejo tudi z Biotehnično fakulteto.

Za temi skupnimi podatki pa se skrivajo številke, ki dokazujejo,

da trud in delo strokovnjakov M-Kmetijskega zavoda ni bilo zaman. Predvsem so vidni uspehi na področju vzreje govedi.

» Leta 1960, ko je bil ustanovljen Kmetijski zavod, je bilo na njegovem območju okoli 7.000 krav A-kontrole, danes jih je okoli 6.000 več,« pravi Nace Lovšin, spec.dipl.ing., direktor M-Kmetijskega zavoda. » Istočasno se je povečala tudi mlečnost in teža krav.«

V Ribnici, na primer, je višina vihra porasla za 4,4 centimetra, obseg prsi za 8,4 cm, dolžina pa 8,6 cm. Mlečnost krav ob laktaciji se je v istem obdobju (1951 — 1977) povečala za 1.203 kilograma mleka oziroma za 44 kilogramov na leto. Takšne so ugotovitve v speciašistični nalogi, izdelani pri katedri za živilnoredjo, VTOZD za živilnoredjo Biotehniške fakultete, ki jo je pnedložil eden od delavcev M-Kmetijskega zavoda.

Na to povečanje teže in mlečnosti je nedvomno veliko vpliva-

lo selekcijsko delo, še posebej Osemenjevalnega centra. Pred 25 leti je Kmetijski zavod začel selekcijo s 24 biki lisaste pincguske (gorenjska cika) in rjave pasme, brez kakršnihkoli rezerv semen. Danes imajo v Preski 42 plemenjakov, od tega 30 rjave, 10 črno bele in 2 mesnatih pasem. V zadnjem času so usposobili še dvanajst novih stojišč, ki bodo zagotovila nemoteno delo pri selekciji bikov. Zaradi večjega števila populacije bodo lahko pri odbiru bikov za osemenjevanje uporabljali ostrejša merila.

Vzrok, da so delavci M-Kmetijskega zavoda Ljubljana dobili Jesenkovo priznanje šele sedaj in ne prej, je tudi v tem, da sami zelo malo in neradi govorijo o svojih uspehih. So pač uglasen kolektiv, v katerem prav vsi z veseljem opravljajo svoja dela in naloge. Pri tem se ne zadovoljejo z rutinskimi opravili, ampak vedno iščejo nove poti za doseg svojih ciljev.

Strokovnjaki Mercator-Kmetijskega zavoda svetujejo
Metod Marolt, dipl.ing.

Previden prehod na zeleno krmo

Kmetovalci še vedno pogosto podcenjujejo oziroma delajo napake, ki zmanjšujejo prednosti paše in zelene krme. Med temi napakami omenimo prehitel prehod in pomanjkljivo pripravo na drugačne prehrabne razmere, ki pridejo s pašo ali zeleno krmo.

Pogosto se dogaja, da v drugi polovici zime živali shujšajo, ker zmanjkuje krme ali pa se njena kakovost znižuje, zato krave da-

jejo manj mleka. Manj ga dajejo tudi kasneje, ko dobijo dovolj zelene krme, ker se morajo najprej porediti, namesto da bi dajale več mleka. Zato je toliko bolj pomembno, da spomladi oziroma pri vsakem prehodu pripravimo krave na pašo in zeleno krmo. Glavni del priprav je prav krmljenje. Krave naj gredo na pašo v dobrem rejnem stanju, dobro nakrmljene.

Znano je, da je pri govedu vsak prehod pri krmljenju, tako spomladi z večinoma suhe krme na zeleno, kot jeseni z zelene na suho, občutljiv in zahteva prilagoditveno obdobje. Vsi prehodi morajo biti postopni, da se zaradi tega molznost krav ne zmanjšuje. Vsak prehod v krmljenju mora trajati najmanj dva tedna. Šele v 14-dnevem obdobju se občutljiva mikroflora kravjega vampa prilagodi novi krmi, ki posebno spomladi nima toliko vlaknine, pa več beljakovin in vode.

Prehod na zeleno krmo je najlažje izvesti, če ob tem času pokladamo kravam še silažo, ker sprememba od silaže na zeleno

krmo ni tako velika. Prve dni pred odhodom na pašo krave močneje nakrmimo v hlevu in pasemo le krajši čas, recimo pol ure na dan, z vsakim naslednjim dnem pa po pol ure več. V začetku prehoda in tudi kasneje krmlimo živali z grobo krmo, na primer z 2 kg sena in okrog 6 kg koruzne silaže.

Ko se krave navadijo na pašo, postopno prenehamo dajati grobo krmo in preidemo na pašo popoldan in dopoldan. Odvisno od kakovosti paše in mlečnosti živali dodajamo, če je potrebno tudi z energijo bogato krmo. Veliko beljakovinskega dela krme dobe živali v sočni paši, zato jim za višjo molznost pokladamo močno krmo, ki dopolnjuje obrok v škrobnih enotah, na primer rezance sladkorne pese, zdrob ječmena, koruze in podobno.

S prehodom na pašo se često poruši razmerje rudnin v prehranbenem obroku. Zato je prav tako pomembno, da kravi redno, tudi v dobi paše pokladamo živalsko sol in druge rudnine, vsaj 15 do 20 dag na dan. Živalska sol blagodejno vpliva na prebavo, zgosti blato in preprečuje driske, ki so ob nepravilnem prehodu na pašo dokaj pogost pojav. Pri prehitrem prehodu na zeleno krmo prihaja zaradi preobilice vode v mladi paši in zeleni krmi do prebavnih motenj. Živali črpajo hranilne snovi iz telesa, količina mleka pa pade, namesto da bi se, po pričakovanju, dvignila.

Pogosto so rejci ob spomladanskem prehodu presenečeni, ker razen količine mleka pade tudi tolišča in največkrat krivijo molzne kontrolorje, seveda neupravičeno. Več kot 50 odstotkov mlečne tolišče se namreč tvori iz očetne kisline, ta pa nastaja iz surove vlaknine, ki jo vsebujejo v večji meri seno, koruzna silaža in, zelo malo, mlada trava ali zelena spomladanska krma. Zato je postopen prehod na zeleno krmo in dodatek sena ali koruzne silaže še kako pomemben.

Med priprave na pašo štejemo tudi spodrezovanje parkljev vsaj mesec dni pred izgonom, da lahko živali hodijo in seveda tretirajo proti notranjim zajedalcem.

Gospodarstva, kjer krmlijo krave tudi poleti v hlevu, morajo prav tako postopoma navaditi živali na krmljenje z zeleno krmo. 500 do 600 kg težka krava požre na dan 50 do 70 kg zelene krme, zato je pomembno, da na gospodarstvu pridelajo čez celo leto »dovolj« dobre zelene krme. V ta namen je treba izdelati načrt krmljenja oziroma setve, tako da imamo že zgodaj spomladi za pokladanje zeleno krmo, na primer zeleno rž, mlado travo, in-

Hitro rastoče drevje za dober zaslužek
ing. Milan Šinko — TOZD Posestva

Lahko bi sadili topole

V M-Ljubljanskih mlekarah TOZD Posestva se že več kot 20 let ukvarjajo s proizvodnjo hitrorastočih drevesnih vrst na Barju. S tem so delno usposobili površine, ki kmetijcem niso dajale želenih donosov. Po prvi »žetvi«, 1600m³ lesa, na 12 ha velikem nasadu, ki je bil osnovan pred osmimi leti, so še bolj prepričani v uspešnost te usmeritve. Njihova dejavnost obsega tudi topolovo drevesničarstvo, kjer so po kvaliteti in izboru sadik v jugoslovanskem vrhu.

V mestih je velika večina zelenic v stanovanjskih naseljih ogrožena, vendar ne samo zaradi pozidave ali prometa, ampak zaradi vrčičarske mrzlice. Okoli zasebnih hiš vidimo lepo urejene vrčiče, ki niso samo prostor za rekreacijo, ampak lahko bistveno zmanjšajo stroške za zelenjavo. Če pa se nekaterih površin ne dobi drugje kot na lastnem vrtu, potem je učinek toliko večji. Nekaj podobnega bi lahko rekli tudi za les, ki je zelo drag, pa še primanjkuje ga. Tako imenovana dopolnilna proizvodnja lesa ima nekaj podobnosti tako z vrčičarstvom, kot s pravim »kmetijstvom«. Velika poraba lesa in uničevanje gozdov s strupenimi plini, ki jih brruhajo številni dimniki, vedno bolj ogroža trajnost gozdov. Zato je vsak kubični meter lesa, ki ga pridobimo izven gozdnega okolja, dobrodošel. In prav to je dopolnilna proizvodnja lesa, ki jo lahko opišemo kot pridelavo lesne mase na večjih ali manjših negozdnih površinah, s pomočjo hitrorastočih drevesnih vrst in temu primernimi tehnologijami. Primerne so tiste drevesne vrste listavcev in iglavcev, ki v optimalnih razmerah prirastejo letno povprečno 10 ali več m³ na hektar. Od listavcev so najbolj znani različni križanci topolov, od iglavcev pa predvsem zeleni bor in duglazija.

Podobno, kot poskušajo v mestu vsako primerno površino spremeniti v vrčiček, bi si morali

na podeželju prizadevati usposobiti čim več površin, ki niso primerna za osnovno kmetijsko proizvodnjo, za nasade hitrorastočih drevesnih vrst. Prav hitrorastoče drevesne vrste nam lahko pri tem pomagajo. Za ta namen je primernih mnogo več kmetijskih površin, kot si mislimo. Vedeti je treba, da so lahko nasadi površinski (strnjeni) ali vrstni. Površinski obsegajo od nekaj arov do več deset hektarjev, gostota sadnje pa znaša od 400 do 500 dreves. Iz tega sledi, da vrstni nasad s 400 drevesi in dolžine 2000 metrov (razmak sadnje je 5 metrov) predstavlja 1 hektar strnjenega nasada.

Če seštejemo vse metre oziroma kilometre ob cestah, poteh, potokih, kanalih, odvodnikih in obnjevskih površin ter mej, bi dobili presenetljivo visoke številke. Taki nasadi bi dali pokrajini estetski videz, ponekod pa bi delovali kot učinkovit vetrobran. Les, ki bi ga pridobili sicer ne bi v celoti »reševal« naših gozdov, pokazal pa bi se naš odnos do naravnih bogatstev, saj so neizkoriščene naravne možnosti mrtev kapital, do katerega se večkrat obnašamo, kot da smo dežela neizčrpnih naravnih bogatstev.

V Sloveniji delovne organizacije s področja kemične predelave lesa (SOZD Slovenijapapir) združujejo velikanska sredstva, da bi delno zmanjšali uvoz lesa za njihove potrebe in aktivirali intenzivno predelavo lesa v Sloveniji. Pripravljeni so vlagati v proizvodnjo hitrorastočih drevesnih vrst, vendar je odziv do sedaj bil majhen. Kot kaže, bodo največ denarja morali investirati v drugih republikah. Velik delež organiziranja tovrstne proizvodnje bi lahko opravile kmetijske zadruge ob sodelovanju strokovnjakov SOZD Slovenijapapir. Vsi posamezniki, ki jih zanima gojenje topolov, lahko dobijo informacije o tehnologiji (ki ji bomo posvetili poseben prispevek) in prednaročilo sadik tudi pri gozdarjih M-Ljubljanskih mlekar, TOZD Posestva, tel. 332-811, Cesta na Loko 4.

Metod Marolt, dipl. ing., vodja obratne veterinarne ambulante tozda Posestva. Foto Andrej Dvoršak

Hidromelioracija posestva Gmajnice

TOZD Strojni obrat Kozarje je na javnem natečaju, v hudi konkurenci uspel pridobiti naročilo za izvedbo odprtega sistema odvodnjavanja na posestvu Gmajnice in sestava tozda Posestva Mercator-Ljubljanskih mlekar. Z melioracijskimi deli so začeli konec marca, končali pa jih bodo do 30. maja. V tem času bodo očistili in poglobili stare ter izkopali nekaj novih jarkov za odvodnjavanje. Vrednost del je 84 milijonov dinarjev. Foto A. Dvoršak

Boljše varstvo živali za večjo proizvodnjo

dr. Metod Kopitar — Tozd Posestva

Prva veterinarska obratna ambulanta

Razvoj veterinarske dejavnosti in problematika sodobnega, vpljuče industrijsko proizvodnjo ter veliko zgoščenost in produktivnost živali, sta narekovala potrebo po ureditvi celotnega področja veterinarstva z novim zakonom, ki je začel veljati konec novembra 1985.

Sodobna načela in cilje tega zakona je mogoče uresničiti samo z ustrezno organizirano in dobro opremljeno veterinarsko službo. Novemu zakonu o zdravstvenem varstvu živali na pot je ugleden veterinarski strokovnjak zapisal: »Vsak najsodobnejši predpis ostaja samo črka na papirju, če ni ljudi, ki bi črko spremenili v delo.« M-Ljubljanske mlekarne so v tozdu Posestva zgradile, opremile in dale veterinarskim delavcem v uporabo nove prostore veterinarske obratne ambulante. Delovni prostori nove veterinarske ambulante na Gmajnici, niso namenjeni le veterinarskim delavcem tozda Posestva, ampak tudi veterinarski službi občin Vič-Rudnik, Grosuplje in Vrhnika, visokošolski temeljni organizaciji za veterinarstvo (njenim raziskovalcem, strokovnim učiteljem in študentom). Srednji agroživilski šoli (njenim strokovnim učiteljem in dijakom), s tem pa posredno tudi živinorejski proizvodnji in proizvodnji hrane živalskega izvora, varstvu ljudi pred boleznimi, ki se prenašajo od živali na ljudi in, varstvu potrošnikov.ovo organizirana veterinarska ambulanta Mercator-Ljubljanskih mlekar — prva v republiki, ki je verificirana v skladu z določili novega zakona o zdravstvenem varstvu živali — zagotavlja predvsem veterinarske storitve osnovne veterinarske dejavnosti pri govedu M-Ljubljanskih mlekar, razen strokovnih del, namenjenih inšpekcijskemu nadzorstvu. Veterinarski delavci v ambulanti opravljajo naslednje naloge:

□ zagotavljajo zdravstveno varstvo živali pred kužnimi boleznimi — preprečujejo, klinično ugotavljajo ter diagnosticirajo, zatirajo, zdravijo in izkoreninijo kužne bolezni;

□ skrbijo za zdravje plemenskih živali in za njihovo sposobnost za razmnoževanje, preprečujejo in odpravljajo jalovost ter umetno osemenjujejo;

(2) zagotavljajo zdravstveno varstvo živali pred parazitalnimi boleznimi, zastrupitvami ipd;

□ zdravijo bolne živali;

□ veterinarsko prosvetljujejo, vzgajajo in izobražujejo živinorejske in druge delavce o osnovni veterinarski dejavnosti;

□ opravljajo drugo osnovno veterinarsko dejavnost — zdravijo organske, vzrejne, presnovne in deficitarne bolezni, opravljajo kirurške posege in podobno.

To osnovno veterinarsko dejavnosti, ki naj bi pripomogla do odpornih, zdravih in visoko produktivnih živali, obenem pa učinkovito varovala ljudi pred zoonozami in zastrupitvami z živil živalskega izvora, izvaja veterinarska služba veterinarske obratne ambulante stalno in neprekinjeno, tako v miru kot v vojni ali ob naravnih in drugih nesrečah ter ob izrednih razmerah.

Ob tem so živinorejska proizvodnja, proizvodnja neoporečne hrane, živalskega izvora in načrtovanje te proizvodnje v M-Ljubljanskih mlekarah zahtevali vključevanje zdravstvenega varstva v načrtovani obliki: realno in dolgoročno načrtovane programe, ki temelje na interdisciplinarnem sodelovanju strok — agromije, veterinarstva, zdravstva in varstva okolja ter živinorejske, veterinarske, tehnološke, rodov-

niške in poljedelske službe. Po teh izhodiščih že opravljajo:

□ načrt ukrepov za zvišanje kakovosti mleka na živinorejskih obratih;

□ načrte odkrivanja in zatiranja mastitsov pri molznicah na živinorejskih obratih na območju občin Grosuplje, Ljubljana Vič-Rudnik in Vrhnika;

□ načrte zatiranja fascioleze;

2 načrt sanacije goveje črede, okužene z IBR IPV in

□ načrt zgodnjega odkrivanja ketoz pri molznicah.

Industrijska proizvodnja živali, delo v usmerjeni živinorejski proizvodnji, naloge na področju epizootologije in veterinarske higienske službe ter na področju varstva okolja, kakor tudi veterinarske inšpekcijske naloge na epizootološko enotnem območju same narekujejo, da se bo v novi ustanovi in iz nje še naprej prepletalo delo, pomoč in sodelovanje delavcev veterinarskega zavoda Krim Grosuplje in veterinarskih inšpektoratov občin Grosuplje, Vič-Rudnik in Vrhnika z delom in ukrepanjem veterinarske službe Mercator-Ljubljanskih mlekar.

Novemu objektu in novi službi daje vsebino tudi sodelovanje visokošolskim tozdom za veterinarstvo BF v Ljubljani, vzpost-

vljeno na področju raziskovalnega dela in diagnostike ter pri izvajanju pedagoških procesov.

Tudi študentom veterine in dijakom srednje agroživilske šole, bodočim strokovnim delavcem na področju zdravstvenega varstva živali in živinoreje, bo v novih prostorih omogočeno organizirano delo in praksa na ravni, ki jo zahtevata sodobno zdravstveno varstvo in tehnologija v živinoreji.

Rezultati dela na področju

»V naši temeljni organizaciji imamo več kot 1600 živali, od tega 900 visoko produktivnih krav molznic. To zahteva med drugim tudi dobro organizirano in usposobljeno zdravstveno varstvo živali.« Je ob otvoritvi veterinarske obratne ambulante dejal Franc Zelar, direktor tozda Posestva Mercator-Ljubljanskih mlekar. Foto A. Dvoršak

Polovica pripustov na območju M-Kmetijskega zavoda Ljubljana

Metod Marolt — M-Kmetijski zavod Ljubljana

Pripuščanje kobil

S sklepom republiškega odbora za konjerejo traja plemenitna sezona v konjereji vsako leto od 1. februarja do 31. julija. V ostalih mesecih pripust ni dovoljen, ta čas je namenjen za počitek in obnovo spolnih funkcij žrebca. Ker je plodnost pri kobilah nižja kot pri ostalih vrstah domačih živali, sta za uspešen pripust pomembna ugotovitev pojatve in pravočasen pripust.

V minulem letu je bilo v Sloveniji pripuščeno rekordno število kobil in žrebcev, 4568 pri 119 žrebcih. Na področju kmetijskih organizacij, kjer izvaja pospeševalne naloge, vodi rodovnik in selekcijo Mercator-Kmetijski zavod Ljubljana, je bilo pripuščenih nekaj več kot polovica vseh pripuščenih kobil v Sloveniji. Povedano drugače: na območju M-Kmetijskega zavoda Ljubljana plemeni več kot polovica vseh žrebcev v Sloveniji.

Gonjenje ali pojatev sodi med zunanja znamenja pojatvenega ciklusa. To je čas, ko je samica voljna za spolno združevanje s samcem. V naravi se pojatev pri živalih pojavlja v takem letnem času, da potem rojevajo v času, najbolj ugodnem za obstoj in razvoj mladičev. Pri domačih živalih je drugače: ker živijo v ugodnih rejskih razmerah, se je spolna aktivnost raztegnila čez vse leto. Kobile imajo dolgo dobo gonjenja spomladi, od februarja do julija, in krajšo na jesen. Pri tistih, ki so dobro oskrbovane, se pojatveni cikel pojavlja vsakih 21 dni skozi vse leto. Samo gonjenje traja v povprečju 7 dni, na dolžino pa vplivajo podnebje, uporaba za delo in šport, prehrana in drugo.

Ob spremembah na rodilih in plodilih kaže kobilica tudi zunanje znake gonjenja: pogosto izloča vodo, pri krmljenju se naslanja na človeka, zelo pogosto rezgeta, sramnica postane otekla, razpira in stiska sramne ustnice, pogleduje proti svojemu zadnjem delu in dviga rep, s sprednjimi nogami koplje po tleh, išče stik z ostalimi konji in kobilami ter jih ščiplje in grize po vratu. Medtem ko v prvih dneh gonjenja žrebca odbija, ga kasneje, v hlevu ali na paši, kjer je to mogoče, celo sama poišče.

MLADE žrebičke se gonijo v drugem letu starosti, k žrebcu pa jih pripuščamo, ko so dovolj razvite, v starosti od dveh in pol do treh let. Kobile preizkušamo pri žrebcu in sicer ob pregradi, tako da je na eni strani žrebec in na drugi kobilica. Pregrada preprečuje morebitne poškodbe, ki bi nastale, če bi kobilica žrebca odbila. Kobilica, ki se goni, stoji pri miru. Pravimo, da je »stala«, žrebca ne odbija, odpre sramne ustnice in iz nožnice pcedi gosto rumeno tekočino.

Sama paritev med žrebcom in kobilico se začne s predigro. Žrebec se približa kobilici, jo ovohava in liže osramje. Ti dražljaji preko čutil dražijo samca, tako da iz-

zdravstvenega varstva črnobelega pasme na tem območju pa so in še bodo trdnjša podlaga za še tesnejše sodelovanje veterinarske službe s strokovnjaki in službami M-Kmetijskega zavoda Ljubljana.

S to kratko in nepopolno predstavitevjo dela veterinarske službe M-Ljubljanskih mlekar želim poudariti, da novozgrajeni objekt in načrtovana vsebina dela dokazujejo hotenja naše delovne organizacije storiti vse, da se omo-

Nove brazde

goči večja in trajnejša proizvodnja in zanesljiva preskrba prebivalstva Slovenije z neoporečnimi živil živalskega izvora. Čeravno so na težki barjanski zemlji težki pogoji dela, naša proizvodnja vendarle zagotavlja letno samo mleka skoraj 5 milijonov litrov. V tej stopnjevani proizvodnji pa je zdravstveno varstvo na visoko proizvodno odbranih živali izredno pomemben člen. Ta postaja v povezavi in ob sodelovanju z drugimi strokovnjaki in službami, ki delujejo na področju živinoreje in agroživilstva, še trdnjši in pomembnejši.

»Vigred« v Metliki

Delavci M-Kmetijske zadruge Metlika vas vabijo na vsakoletno pomladno prireditve — vigred, ki je prikaz dela in življenja ljudi v Beli Krajini.

Letošnji program se bo pričel 16. maja ob 14. uri s pokušino nagrajenih vin belokranjskih vinogradnikov.

V soboto, 17. maja se bo na različnih koncih v Metliki odvijal spored, v katerem bodo sodelovali:

- folklorna skupina iz Madžarske
- pihalna godba iz Nemčije
- folklorna skupina iz Novega mesta
- tamburaši iz Gribelj
- mešani pevski zbor Beti
- razni narodnozabavni ansambli.

Ob 13. uri bo sprejem kolesarske karavane Rog-Franček iz Ljubljane.

V nedeljo, 18. maja bodo prav tako na različnih mestih v Metliki nastopili številni zabavni ansambli.

Na ogled je zbirka muzeja v Metliki, gasilskega muzeja SRS, za organizirane skupine pa tudi obisk Vinske kleti in drugih krajevnih znamenitosti.

Za organizirane skupine je Mercator Turist pripravljen organizirati posebne izlete!

Vabijo vas delavci M-Kmetijske zadruge Metlika in prijatelji Bele Krajine.

proži spolni ud. Nato se dvigne na zadnje noge in s spolnim udom poišče spolovilo kobile ter po večkratnih gibih žile, v nožnici doseže izliv semena. Pri mladih žrebcih privesnicah in posebno pri plašnih živalih je privolitveni refleks zaradi psihičnih vzrokov pogosto otežkočen in je za uspešno paritev potrebnega več potrpljenja.

V praksi pripuščamo kobile drugi, četrti in šesti dan ali tretji, peti in sedmi dan po začetku gonjenja. S pripustom vsak drugi dan dosežemo dovolj uspešno paritev, uspešnost oploditve pa je najvišja, ker živijo semenčice dva dni, jajčeca pa le okrog dvajset ur. S pripuščanjem na dva dni torej dosežemo stalno pri-

sotnost semenčič v vagini kobile.

Zunanji znaki so pri večini kobil na splošno dobro izraženi, pri nekaterih, zlasti tistih, ki veliko delajo in so slabo oskrbovane, pa ne opazimo nobenih zunanjih sprememb. Pravimo, da gre za tiho oziroma prikrito pojatev, čeprav se na rodilih dogajajo vse spremembe, ki spremljajo pojatveni cikel. V takih primerih pokličemo veterinarja, ki bo s preiskavo jajčnikov ugotovil gonjenje in določil točen datum pripusta.

Brejest pri kobilici traja povprečno 336 dni oziroma od 320 do 355 dni. Po žrebitvi se gonjenje pojavi že šesti do dvanajsti dan. V tem času je vračanje spolnih organov v normalno stanje končano in pripust najbolj zaželen.

Morali bi vedeti

Franc Koščak

Kolikšne obresti dejansko plačujemo?

Obresti še vedno pomenijo za večino naših organizacij izredno veliko obremenitev, ki bistveno vpliva na rezultate poslovanja. Predvsem za tiste temeljne organizacije, ki imajo nizke količnike obračuna zalog in slabo strukturo lastnih poslovnih sredstev, predstavljajo plačane obresti nemalokrat že več kot znašajo bruto osebni dohodki. To priča, kolikšno breme predstavlja to za dohodek tozda. Politika prilagajanja obrestnih mer tekoči inflaciji pomeni, da bodo obresti še vedno naraščale, zato je izredno pomembno, kakšna merila in odnos si postavimo pri gospodarjenju z denarjem.

Organizacije, ki jim primanjkuje sredstev za pokrivanje zalog, si ta primanjkljaj lahko nadomestijo iz raznih tujih virov, od katerih sta pomembnejša predvsem najemanje namenskih posojil in

zadolževanje pri dobaviteljih z meničnim plačevanjem svojih obveznosti.

Pomembno pri tem je, pod kakšnimi pogoji ta dva vira dobivamo. Za merilo upoštevamo obrestno mero in kapitalizacijsko dobo. Običajno smo pozorni le na obrestno mero in nam je to merilo za ugodnost ali neugodnost nekega posojila, kar pa ne drži popolnoma. Tudi od kapitalizacijske dobe je odvisno, koliko nas izposojeni denar dejansko stane. Obrestna mera je običajno določena kot letna obrestna mera z enoletno dobo kapitalizacije, kar pomeni, da obresti poračunamo in plačamo enkrat na leto. Obresti izračunamo z navadnim obrestnim računom, kjer se višina obresti ujema s stopnjo obrestne mere. Če vzamemo, na primer, za glavnico 100 dinarjev, nas ob 79-odstotni obrestni meri po letu dni ta izposojeni denar

stane 79 dinarjev, kolikor je obresti za izposojeni kapital.

Kadar pa si izposojamo denar za krajše časovno obdobje in z vračilom dolga plačamo tudi obresti, moramo za ugotavljanje letne obremenitve z obrestmi upoštevati obrestno obrestni račun, ki ob enaki obrestni meri pomeni večjo obremenitev, odvisno pač od dobe kapitalizacije. Če bi šli v skrajno stanje, da se kapital vsak dan oplaja, kot je to pri nekaterih živih organizmih (npr. pri lesu), potem prirastek računamo s pomočjo posebnega števila »e« (2,718), po zakonu naravne rasti.

V stvarni ekonomski praksi nimamo sicer tako skrajnih primerov, imamo pa vsekakor primere, ko najemamo posojila za pol leta, tri mesece in podobno, pri plačevanju z menicami pa rabi- mo posojila dobaviteljev celo v krajših razdobjih, od 15 pa tja do 60 dni.

In če sedaj, ob isti obrestni meri, računamo našo obremenitev po obrestno obrestnem računu, ugotovimo, da znaša breme za 100 dinarjev kapitala ob trimesečni dobi kapitalizacije in 79-odstotni obrestni meri 105 dinarjev, ob mesečni kapitalizaciji pa celo 114 dinarjev stroškov, kar lahko pomeni 105 oziroma 114-odstotno stopnjo obresti.

S krajšanjem kapitalizacijske dobe se večajo stroški za izposojeni kapital, oziroma obrestna mera. To dejstvo kaže upoštevati tudi pri dogovarjanju in sklepanju pogodb z dobavitelji, pri odo-

bravanju cassa scontov ter pri tekočem najemanju posojil.

V bistvu se moramo povsod dogovoriti za nižje diskontne stopnje obresti, če hočemo, da ne presežemo bančne obrestne mere. Kot primer navajamo nekaj stopenj, ki se glede na kapitalizacijsko dobo, približno ujemajo s trenutno 79-odstotno obrestno mero.

doba kapitalizacije	diskontna stopnja	približna letna stopnja
30 dni	60 %	79 %
60 dni	61 %	79 %
90 dni	63 %	79 %
1 leto	79 %	79 %

Čeprav izračun ni do desetinke natančen, pa vendarle vidimo, kolikšen vpliv ima doba kapitalizacije na letne obresti, zato je nujno, da pri poslovnem dogovarjanju tu upoštevamo in se dogovorimo od primera do primera za nižjo diskontno stopnjo obrestne mere.

Enako se moramo obnašati tudi pri dogovarjanju cassa scontov, kjer morajo biti ti računani od diskontnih obrestnih mer in ne od letne obrestne mere, kar pomeni, da priznavamo za plačilo 15 dni pred rokom približno 2,4 %, za plačilo 30 dni pred rokom pa 5 % cassa sconta.

Podani izračuni so približno točni ob upoštevanju 79-odstotne letne obrestne mere, če pa se obrestna mera spreminja, se temu ustrezno spreminjajo tudi ostali odnosi.

PRI NAS JE CENEJE

TUDI PLAČE DNEVNICE HONORARJI, NAGRADE...

Nanosove vesti

Volitve v samoupravne organe Mercator-Nanosa

Sergej Paternost

Neuspehov kriva neobveščenost

V mesecu marcu smo ponovno volili samoupravne organe naše delovne organizacije (DO), ker je dosedanji potekel štiriletni mandat. Udeležba na volitvah je bila dobra, saj je od 1646 vpisanih volilo 1550 ali 94 % volilcev.

□ delegate v delavski svet delovne organizacije, in sicer 23 članov in prav toliko namestnikov;

□ odbor samoupravne delavske kontrole z devetimi člani — iz vsakega tozda in delovne skupnosti skupnih služb (DSSS) je bil izvoljen po ene član;

□ notranjo arbitražo DO z 11 člani;

□ skupno disciplinsko komisijo s 37 člani iz tozdov, DSSS in od zunaj.

Hkrati z volitvami v samoupravne organe sta se odvijala tudi referendum o spremembah Statuta delovne organizacije Merca-

tor-Nanos in ponovljeni referendum v DSSS za sprejem sprememb in dopolnitev Samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za razporejanje dohodka, čistega dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke.

Na tem referendumu je »ZA« spremembe samoupravnega sporazuma glasovalo 70 % vpisanih delavcev, kar kaže na to, da je bil prvi referendum slabo pripravljen, oziroma so bili delavci premalo in nepravilno obveščeni. To naj nam v bodoče služi v svarto, da je pri vsakem odločanju treba ljudi dobro in pravilno obveščati.

Pravnik svetuje

Sergej Paternost

Kakšne so posledice, če delavec pri stopanju v delovno razmerje zamožli ali da neresnične podatke v zvezi z delovnimi pogoji?

Takemu delavcu preneha delovno razmerje po 1. točki 170. člena Zakona o delovnih razmerjih. O tem imamo primer iz sodne prakse in sicer odločbo Sodišča združenega dela SR Slovenije, iz katere povzemamo nekaj misli.

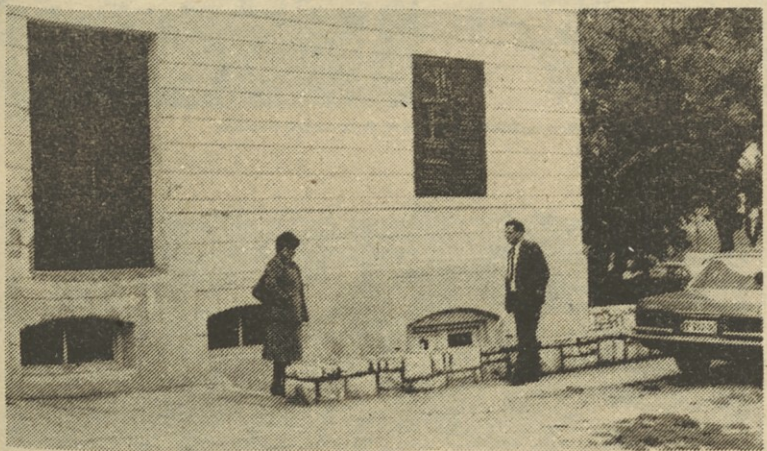
Delavec je pri stopanju v delovno razmerje priučenega kleparja zamožljal, da ima prirojen izpah kolka in s tem, da je nezmožen za delo, za katero je bil sprejet. Torej je zamožljal bistveni podatek za opravljanje del in nalog. V postopku pred sodiščem je bilo ugotovljeno, da je telesna okvara delavca bistvenega pomena za opravljanje del priučenega avtokleparja, pri katerih je potrebna med ostalimi tudi velika gibčnost — večkrat je treba na tovarnjak, pod tovarnjak, v jašek, itd. Zdravnik specialist je o tem podal svoje strokovno mnenje, in sicer, da delavec s tako okvaro kolka ni zmožen za delo priučenega avtokleparja. Tako je bil dan razlog za prenehanje delovnega razmerja.

Na pragu oddiha

Sergej Paternost

M-Nanosov počitniški dom v Savudriji

Bliža se čas počitnic, zato smo se odločili preveriti, kako potekajo pripravljala dela za ureditev našega najbolj obiskanega počitniškega doma v Savudriji.

Predsednica komisije za upravljanje počitniških objektov Zlata Vasle se pogovarja z vodjem investicijskega oddelka o tem, kaj bo treba postoriti na objektu v Savudriji za dobro počutje delavcev Mercator-Nanosa.

Del objekta »Stala bar«, ki smo ga adaptirali za stanovanje, da bi na ta način preselili stanovalke iz drugega nadstropja počitniškega doma in dobili 18 novih ležišč. Foto Sergej Paternost

Nanosove vesti

Ureja Sergej Paternost

V stavbi, imenovani »Stala bar«, končujejo dela za preureditev stanovanja. To je namenjeno zasebni stanovalki, ki že več kot 25 let stanuje v drugem nadstropju doma. Spreselitvijo te stanovalke bi v domu dobili šest novih prostorov, ki bi jih opremili s kakšnimi 18 posteljami. S tem bitudi imeli v uporabi obe nadstropji in posest nad zgradbo.

V pritličju je še vedno trgovina Buje exporta in o izselitvi teče pravda pred občinskim sodiščem v Bujah — tako kot pravda, ki jo je vložil Buje export za priznanje pravice uporabe nad temi poslovnimi prostori.

Ob ogledu smo ugotovili, da bo treba, kotvsako leto, organizirati prostovoljno akcijo, da bi očistili in uredili neposredno okolico doma ter prezračili posteljnino in počistili prostore doma.

V pogovoru z Zlato Vasle, ki je odgovorna za počitniški dom, smo izvedeli, da vlada med delavci Mercator-Nanosa zadnje čase izredno veliko zanimanje za letovanje v domu. Razlog so v glavnem nizke cene penziona, dobra hrana in tudi majhna oddaljenost.

Ne gre zanemariti dejstva, da dom posluje pozitivno, ne da bi potreboval dotacije, saj s plačilom penziona in s sredstvi bifeja sam krije vse stroške poslovanja. Vsekakor je treba dati priznanje vsem delavcem, ki so delali v domu, predvsem pa organizatorji in odgovorni osebi, Zlati Vasle.

Dobro poslovno sodelovanje dveh delovnih organizacij v sistemu MERCATOR-KIT

Ljuba Sukovič — Mercator-Standard, Novo mesto

Obetavno zblíževanje na Dolenjskem

V torek, 1. aprila so bili na poslovnem obisku v delovni organizaciji Mercator-Standard Novo mesto poslovodje in vodilni delavci Mercator-Rožnikovega tozda Gradišče iz Trebnjega, ki je eden naših največjih kupcev.

Z maloprodajno mrežo tega tozda vedno dobro sodelujemo, saj je bil indeks realizacije v letu 1985 kar 187. Za letošnje leto je načrtovana realizacija z indeksom 170. Sodelovanje poteka na osnovi internega poslovnega sporazuma, ki ga oba vsako leto znova podpišeta.

Po ogledu grosističnega skladišča na Cesti herojev, ki posluje za današnje razmere v zelo slabih delovnih pogojih, so gostje iz Trebnjega ugotovili, da se naši delavci kljub temu trudijo, da dostava blaga poteka v redu in solidno, v obojestransko zadovoljstvo.

Nato so si ogledali še preurejeno blagovnico v Šentjernej, kjer je, po izjavi upravnika, tovariša Bambiča, 46 delavcev lani ustvarilo za 720 milijonov dinarjev prometa. V razgovoru, ki je potekal v prostorih jedilnice blagovnice v Šentjernej, je Mercator-Standard najprej na kratko predstavil direktor Jarnovič. Poslovne sodelavce iz trebanjskega tozda Gradišče je, ob prisotnosti vodilnih delavcev in vodij oddelkov našega skladišča, seznanil tudi z nekaterimi poslovnimi rezultati, ki jih je M-Standard dosegel ob zaključku leta 1985.

Mercator-Standard je v letu 1985 dosegel 3.785.807.958 dinarjev celotnega prihodka, kar je 81-odstotno povečanje realizacije v primerjavi z letom 1984. Osební dohodki v trgovini že precej zaostajajo za republiškim povprečjem, ki znaša za 1985. leto 54.967 dinarjev. Povprečni neto mesečni osebni dohodek delavca M-Standarda je lani dosegel 46.747 dinarjev, torej le 84,5 republiškega povprečnega osebnega dohodka. V prvem trimesečju letošnjega leta se je stanje nekoliko izboljšalo, saj je povprečni osebni dohodek na delavca narasel na 54.000 dinarjev.

Nato je spregovoril vodja ko-

mercialne službe tozda Gradišče, tovariš Pohle, ki je delavce pohvalil, da se kljub slabim delovnim pogojem v skladišču tako trudijo pri izpolnjevanju svojih delovnih obveznosti; upa, da bo sodelovanje med tozdom Gradišče in M-Standardom še naprej na takšni ravni kot je bilo lani. Bistvenih pripomb na dostavo blaga in naročil nimajo. Moti jih le počasnost pri nekaterih novih izdelkih na tržišču, za kar pa sklepa poslovne sporazume komercialna služba sozda, ker je nabavna politika eden od skupnih stebrov v sistemu Mercatorja.

V pogovor so se vključili še ostali poslovodje, ki so pohvalili dostavo blaga dnevne preskrbe. Težave se pojavijo le v poletni sezoni z vračanjem prazne embalaže. Predstavniki naše delovne organizacije so zagotovili, da do tega v letošnji sezoni ne bo prihajalo, ker bo pobiranje prazne embalaže urejeno s pravilnikom o dodatni stimulaciji in bodo šoferji in spremljevalci tudi sami zainteresirani, da bodo prevzeli čimbeč vrnjene embalaže.

Dogovrjeno je bilo, da se bo v tej sezoni povečalo tudi število obiskov potnikov po poslovalnicah, svoje želje pa bodo lahko sporočili tudi po telefonu. Vodja gostinskih enot trebanjskega tozda je predlagal, da bi po pregledu izdelkov, ki so na zalogi na oddelku pijač v našem skladišču, sestavili enoten izbor izdelkov, ki jih potrebujejo njihove gostinske enote in se dogovorili o možnosti nabave, ker zaradi lanske pozebe na tržišču primanjkuje nekaterih vrst vina.

Sledil je še ogled kartuzijanskega samostana v Pletterjih. Predstavitev zgodovinskega pomena in dela znanega kulturnega spomenika z videoposnetki je dopolnila prijetno srečanje delavcev obeh delovnih organizacij.

Smo pa res dežela sejmov
Mile Bitenc

Rdeči »M« na sejmi

To, kar sem napisal v nadnaslovu, povsem drži. Ne poznam sicer statistik, vendar pa je čisto res, da se pri nas sejmi vrstijo drug za drugim in da prenekaterih sodelujemo tudi mi. Začeli smo v marcu v Ljubljani na sejmu ALPE-ADRIA, potem sta prišla kranjski sejem gozdarstva in kmetijstva ter spomladanski Zagreb, v prvi polovici pa nas čaka Novi Sad.

Alpe-Adria je za nami in polemike o tem, ali smo bili uspešni ali ne, so se polegale. Vso (ali skoraj vso) našo proizvodnjo smo predstavili solidno, naš razstaveni prostor pa je bil dokaj merkten in lepo urejen. Je pa res, da je bilo nasproti nas, v gostilni Pri Šiferju, veliko bolj živahno kot na naši statični razstavi. Tisto kar je »razmigalo« našo stojnico, je bila le prodaja praznične orehove potice iz Zmajčkovega butika (le zadnje tri dni sejma) in video kasete, s katero smo predstavili Mercator Turist.

Tistim, ki ne morejo pozabiti, da je bilo lepo in prijetno presejati na stojnici Mercator-Ljubljankih mlekar, moram dati prav. Prostor je bil res lepo, okusno in vabljivo urejen in sladke, mrzle in živobarvne dobrote na mizah so marsikomu dale zamisel, kako bi na mizo doma včasih postavil kaj boljšega ali vsaj na oči lepšega. Vendar, je to bila neke vrste sladodolna slaščičar-

na, ki pa se seveda ne more in ne da primerjati s klasično razstavo.

Muhasti april nas je v prvi polovici meseca pripeljal v Kranj na 25. Mednarodni sejem gozdarstva in kmetijstva, kjer pa se je iz Mercatorja zbralo cel kup razstavljalcev. Na osrednjem sozdovskem prostoru so bile zbrane tiste organizacije Mercatorja, ki pridelujejo živila. Ker smo bili na Gorenjskem, smo v rastavo vključili TOK Radovoljica, tozda Kmetijstvo iz Kranja in Klavnico Jesenice. Tako kot lani, smo na sejmskem prostoru uredili tudi bife, kjer smo poleg kave in pijač ponudili tudi prigrizke in sladice Zmajčkovega butika. V sosednji delikatesi smo prodajali predvsem mesne izdelke tozda Mesoi izdelki, ponudbo dopolnili še z mesnimi izdelki drugih naših mesarjev, pa s siri in maslom Kranjske mlekarne, z izdelki M-Ete in drugim.

Na zunanjem razstavnem pro-

storu se je s kmetijsko mehanizacijo predstavil tozda Agromehnika iz Kranja, pa tudi Contal. V hali B smo med razstavljalci razen tozdev Preskrba iz Tržiča (železni repertoar sejma) in Komercialni servis iz Kranja čisto po naključju odkrili tud EDIGSA, brez vsebinske označbe, da sodi v M-ZKZ Mozirje.

Spomladanski sejem v Kranju ima še eno posebnost: podeljuje priznanje za dosežke v kmetijstvu. Na otvoritveni slovesnosti so po najvišja odličja kar velikokrat poklical organizacije in posameznike iz sestava sozda, vendar ime Mercator ni bilo nikoli omenjeno. Škoda, saj smo v primerjavi z ostalimi pobrali kar velik delež. Škoda je tudi, da ocenjevanje živilskih izdelkov ni šlo po »voznem« redu in ob nastanku tega članka še ni bilo podatkov o morebitnih medaljah. So pa dali svoje izdelke na ocenjevanje vsi naši mesarji (iz Ljubljane, Škofje Loke in Postojne), pa M-Eta (kečap in brusnični džem), M-Pekarna Grosuplje (dišetni kruh) in M-Konditor (praznično orehovo potico).

Spomladanski zagrebški sejem je bil za nas verjetno zadnji takšen kot je. V načrtu je namreč preureditev paviljona in jeseni bi že morala biti zunanost M-Embe, M-Ljubljanskih mlekar in M-Ete enaka kot je za vse ostale članice sozda, ki razstavljajo v Zagrebu.

V mesecu maju nas čaka Novi Sad in tudi s tamkajšnjega sejma bo vsaj skromna beležka.

Največ gneče, uspeha in prometa je bilo v Sladkošnedovi slaščičarni Mercator-Ljubljanskih mlekar. Foto Andrej Dvoršak

Uspešna marčevska akcijska prodaja

Mile Bitenc

Tri dni za ugoden nakup

Malo pozno, bi rekli, vendar iskreno, bomo zapisali vtise o marčevski akcijski prodaji, ki je bila tokrat prvič pripravljena drugače. Ne le po izbiri blaga in obsegu prodaje, marveč tudi po načinu ponudbe. Storili smo korak naprej, korak bliže k še boljšim tovrstnim reklamnim prodajam.

Načrt akcijskih in reklamnih prodaj v maloprodajni mreži sozda MERCATOR-KIT je izdelan za vse leto. Posebej so načrtovane prodaje živil, posebej tekstila, tehničnega blaga, pohištva in drugega. Marčevska prodaja peciva, pijač, konzerv in delikates je trajala tri dni, vendar samo v izbranih, večjih prodajalnah v Ljubljani in okolici, na Gorenjskem, Dolenjskem, v Posavju in Mozirju.

Pred prodajo je bil posebej pripravljen sestanek, kjer so poslovodje oziroma namestniki, pa tudi aranžerji dobili nekaj navodil za pripravo prodajnih mest, seveda pa smo želeli tudi od njih predloge za boljšo predstavitev

in ponudbo. Še posebej se je potrudil aranžer tozda Golovec, ki je izdelal maketo nekakšne »španske stene«, ki bi na posebnem prodajnem mestu služila kot kulisa in dekoracija. Da je bila zamisel zanimiva potrjuje tudi to, da smo na prav takšno stvar naleteli tudi v tozdu Savica. Posebej vabljivo je bilo urejeno tudi prodajno in degustacijsko mesto v samopostrežbi tozda Grmada v Savskem naselju. Drugi so se znašli po svoje, seveda pa vseh ne moremo omeniti.

Ob akcijski prodaji smo želeli predstaviti tudi izdelke lastne industrije, vendar spet le v nekaterih izbranih prodajalnah. Sodelovala je vsa naša prehrabena

industrija (M-Emba, M-Eta, vsi mesarji, M-Pekarna Grosuplje, M-Konditor, M-Ljubljanske mlekarne, pa tudi M-Sadje zelenjava). Degustacije so bile strokovno pripravljene, saj so tisti, ki so jih vodili, dobili na seminarju (vodil ga je prekaljeni Zdenko Potočnik) dovolj napotkov. Ob degustacijah smo prodajali tudi kaseto, na katero smo ob prijetni glasbi posneli reklamna sporočila, spregovorili o ponujenih izdelkih in proizvajalcih, vmes pa vpletli tudi kakšen recept.

Kaj pa prodaja? Tudi ta je bila uspešna, saj smo na ta način, da je bila le v izbranih regijah in prodajalnah, zagotovili zadostne količine blaga. Prodajalne, ki so imele takšno prodajo, smo posebej označili z vabljenimi plakati, seveda pa smo o vsem tem obveščali tudi po radiu in v časopisu.

Že uvodoma sem omenil, da bo takšnih in podobnih akcij v le-

S propagandne akcije Mercator-Rožnika foto Andrej Dvoršak

tošnjem letu še več. Če se jih bomo lotevali tako, kot smo zastavili, bodo lahko spet uspešne. Če pa si bomo še malo bolj »za-

vihali rokave«, zradili manjše napake in dodali v mozaik še kakšno novo zamisel ali iskrico, bodo še uspešnejše.

Za krmilom nova voznica

Na konferenci osnovnih organizacij sindikata pri Mercator-Kmetijski zadrugi Krka v Novem mestu je bila 20. marca za predsednico sindikalne konference izvoljena Brigita Rifelj, dipl.ing. agronomije, za podpredsednika pa Janez Strajnar. Novemu vodstvu želimo delavci veliko delovnih uspehov.

J.Kirm

**Nagradna
križanka
30 nagrad
za 30 let
Mercator
-Embe**

Mercator-Emba, ki je gost naše današnje križanke, praznuje te dni 30 let obstoja. Njeni izdelki so skoraj vsak dan na naših mizah. Prepričani smo, da že zaradi tega reševanje križanke ne bo težko. Pričakujemo veliko vaših rešitev, saj so nagrade dovolj vabljive:

1. nagrada: potovanje za dve osebi na Madžarsko v organizaciji Mercator Turista

5 nagrađ: 1 kg kave Mercator

**10 nagrad: kolekcija izdelkov
Mercator-Embe**

7 nagrad: Benko

7 nagrad: Sladki greh

Križanko pravilno rešite, priložite izpolnjeni kupon in vse skupaj v ovojnici pošljite na naš naslov: **SOZD MERCATOR-KIT, Studio za EP, Ljubljana, Breg 22.** Pri žrebanju, pri katerem bo prisoten tudi predstavnik Mercator-Embe, bomo upoštevali vse rešitve, ki bodo prispele na naš naslov najpozneje do . Poleg našega naslova **obvezno** pripišite še **Križanka Mercator-Embe.**

Kupon za pošiljanje križanke

Ime in priimek

Točen naslov delovnega mesta
(DO ali TOZD, mesto in ulica)

Izpolnjeni kupon priložite rešitvi križanke, na ovojnico pa obvezno prapišite »Nagradna križanka«, sicer rešitve, čeprav bo pravilna, pri žrebanju ne bomo upoštevali.

ha, da boste lahko kar dolgo grešili.

Torej, Embina akcija čaka: sporočite, kdo ste in kje ste pripravili izložbo. Sporočite kar nam, v Studio za ekonomsko propagando, Breg 22, Ljubljana. Na kuverto ne pozabite pripisati, da je to »EMBINA IZLOŽBA«.

Pa srečno vsem, predvsem pa tistim, zaenkrat še neznanim, petim milijonarjem.

Bogatejša Etina ponudba

Mile Bitenc

Kečapi, brusnica, zeleni poper

Bogata paleta ponudbe naše M-Ete bo v teh dneh še bogatejša, novosti pa se bodo razveselili predvsem sladokusci, gurmani. Nič več ne bo treba čez mejo po zeleni poper, brusnični džem in kečape.

Nič več tudi ne bo treba na odličen poprov steak v gostilno, kajti zeleni poper je v ličnih, 80-gramskih kozarcih že v prodaji (in to za borih 29 starih jurjev!). V Mercator-Eti so na etiketo celo napisali, da ga uporabljamo za poprove zrezke, za pikantne sire in omake.

Brusnični džem bo v novem, 210 ml kozarčku, v takšnem, v kakršnega že pakirajo tudi namaže, olive, ajvar, čebulico, feferone in gobice. Brusnico ponudi-

mo kot prilogo k divjačini, uporabljamo jo pri pripravi slaščic, tort in drugje.

Kečapi bodo kar štirje. Na prodajnih policah jih bomo našli rdečih plastenkah, zamaški pa bodo, pač glede na vsebino, rdeči, svetlo in temno zeleni ter rumeni. Vsebine kečapa bo za 300 mililitrov. Okusi bodo štirje, in sicer paradižnik, paprika, pikant (ála tabasco) in kečap, posebej pripravljen za pizzo.

Za nagrade petkrat po (stari) milijon

Napravite izložbo v stilu M-Embe

Mercator-Emba bo kmalu praznovala rojstni dan. Nič ne prikriva – ponosno rada poveda, da jih bo dopolnila trideset. Ponosno zato, ker je uspešna, ker je marljiva, ker se je v zadnjih letih celo pomladila.

Ob rojstnem dnevu namestno
slastne torte ponuja nekaj dru-
gega: napravite izložbo v stilu

Embe. Ni važno, če ste aranžer. Morda bi izložbo rada pripravila prodajalka, tisti, ki grize svinčnik

v računovodstvu, ali kje drugje. Skratka, ponuja se priložnost, da pokažete svoje aranžerske sposobnosti, da svoje zamisli spravite v življenje. Vendar pa izložbo urediti v le v stilu Embe, se pravi, uporabite Benko, Sladki greh, spomnite se na poper in papriko, cimet in kurkumo, ne pozabite na čaje, vanilij sladkor, na pecilni prašek... Preveč je, da bi našteval vse. Bodite pa domiselni, izvirni, napravite kaj tudi sami, pobrskajte po svoji domišljiji in ne pozabite omeniti tudi jubileja: Mercator-Emba, 30 let.

Ne čakajte in ne oklevajte, še

Na žrebanju v Planici je glavni dobitnik Mercator-Embe dobila Darja Zorko, invalidsko upokojena telefonistka iz Stare cerkve pri Kočevju. Dobila je toliko kave, kot je sama tehtala — 56 kilogramov. Vendar so bili v M-Embi velikodušni in so ji natehtali dober kilogram več, saj se dekleta za to priložnost ni ogrenilo niti s plaščem, čeprav so pravila igre to dovoljevala. Da bi vse potekalo kot je bilo predvideno, so v M-Embo povabili Toneta Fornezzija, ki je skrbel za red, smeh in zakonitost med tehtanjem. Najbolj v skrbah je bil direktor Boris Vaupotič, ki je pripravil le 90 kilogramov kave in v videz nagrajenke ni nič kaj verjel. Foto Lado Čuk.

Ne le preko pulta

Andrej Dvoršak

Obiski organiziranih potrošnikov komaj zadovoljivi

V okviru akcij sodelovanja z organiziranimi potrošniki je sozd MERCATOR-KIT organiziral za predstavnike potrošniških svetov, od občinskih do mestnega in republiškega, ki delujejo v okviru SZDL, ter za člane potrošniškega sveta pri sozdu ogled treh ljubljanskih industrijskih organizacij: Mercator-Embe, Mercator]Konditorja in Mercator-Mesne industrije.

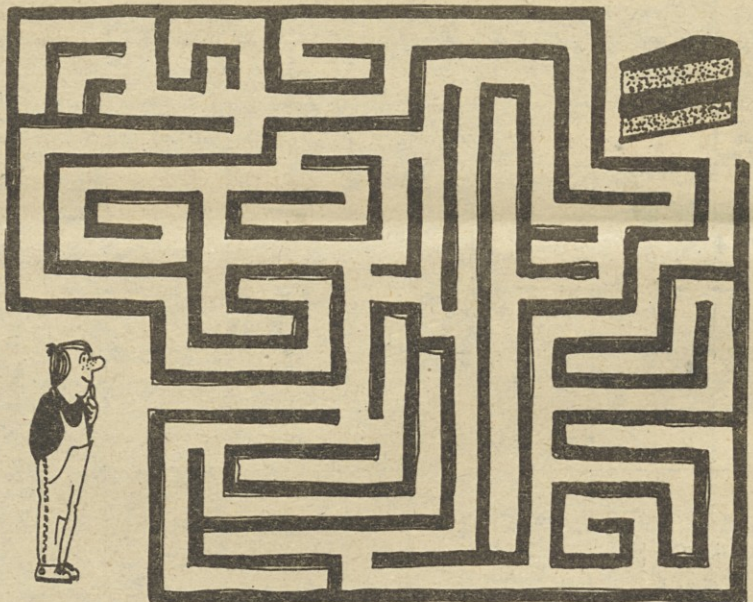
Čeprav so potrošniki oziroma njihovi predstavniki običajno zelo glasni, kadar gre za njihove pravice, tokrat niso pokazali kaj prida zanimanja za sodelovanje s proizvajalci. Še najbolje je bila obiskana M-Embe, medtem ko je od 12 vabljenih v Mercator-Konditor prišla le delegacija potrošnikov iz Most. Predstavniki moških potrošnikov so bili edini, ki so obiskali vse tri tovarne. Tudi v M-Mesni industriji so bili le moški potrošniki. Ker so so to bili prvi tovrstni sestanki, lahko upamo, da bo drugič bolje.

Predstavniki sozda (Vukadin Nedeljković) in posameznih članic (Boris Vaupotič iz M-Embe, Uroš Gros iz M-Konditorja in Ivan Majerle iz M-Mesne industrije, so v uvodnem delu sestankov svojim gostom predstavili delo-

delkov, s katerimi ima vsak dan neposredne stike in se zelo hitro prilagaja njihovim zahtevam in okusu. Ob izvršnih slaščicah, ki jih že imajo v programu, bodo sedaj večjo pozornost namenili svojim slaščičarnam in kadrom v njih, na Mestnem trgu 17 pa nameravajo narediti pravi pravcati slaščičarski butik.

Predstavniki potrošnikov so kot zadnjo obiskali M-Mesno industrijo Ljubljana. Zanimale so jih podrobnosti o proizvodnji, nabavi surovin in pogojih dela. Enoglasno so ugotovili, da pravih kranjskih klobas ni več, da pa so izdelki M-Mesne industrije dovolj kakovostni. Žal jih trgovci Mercatorja, pa tudi drugih trgovin, ne znajo prodajati.

Na udaru je bila naša trgovina v Fužinah, v kateri imajo, po

»V pakirnici je najbolj zanimivo,« je menila Iris Kranjc, dobitnica nagrade za najmlajše glasila Mercator, ko je z očetom obiskala delovno organizacijo Mercator-Sadje zelenjava. Po ogledu dela in delovnih prostorov je prejela še 10-kilogramski zabojček različnega sadja. Še enkrat ji čestitamo. Foto Miro Vaupotič

Glasilo delavcev in združenih kmetov sozd Mercator - Kmetijstvo Industrija Trgovina

Glasilo delavcev in združenih kmetov sozd Mercator-KIT, n. sub. o., Ljubljana, Emonska 8. Izdaja Center za obveščanje SOZD Mercator-KIT. Uredništvo: Kardeljeva 17, 61000 Ljubljana. Tel. 215-173. Ureja uredniški odbor v sestavi: Kristina Antolič, Marko Bokai, Marko Glažar, Jože Kirm, Meta Malus, Sergej Paternost, Alenka Por, Ljuba Sukovič in Mirko Vaupotič. Odgovorni urednik: Jaro Novak.

Dragi majhni, večji in še večji bralci Mercatorjevega lista!

Pridni ste bili, ko ste se sprijemali s križanko. Veliko pravih rešitev smo dobili. Kar težko nam je, ker izžrebamo samo enega, ki prejme nagrado. V našem velikem sozdu MERCATOR-KIT imamo delovno organizacijo po imenu tozd Contal. Z vsem mogočim se ukvarjajo, med drugim prodajajo zvezdo - Converse. Takšno lepo nagrado prejme izžrebanka. Sreča se je nasmehnila Tatjana Ambrož, Matena 12, 61292 Ig. Čestitamo!

Mercatorček je sila sladkosneden fant. Pa ne mara kakršnihkoli slaščic! Kako bi jih tudi, ko pa je doma iz hiše, ki premore butik. To ni butik s pisanimi modnimi cunjami, na katere otroci ne dajo dosti. ZMAJČKOV BUTIK je velika delavnica, kjer pečejo izvršne slaščice.

Mercator-Konditor poklanja nagrado za pravilno rešeno uganko tega meseca. In ne samo nagrado! Izžrebanec si bo lahko tudi ogledal, kje in kako pečejo imenitne skladkarje, ki jih rožnat avto razvaža po Ljubljani in okolici in ga otroci že tako poznajo, da mu kar pomahajo.

Pomagajte Mercatorčku do torte. Začrtajte z barvico pravilno pot skozi labirint in morda se prebijete do torte tudi vi!

**Ureja
Meta Malus**

vne organizacije in problematiko, s katero se srečujejo.

Predstavniki potrošnikov so bili v M-Embi rahlo presenečeni, ko so izvedeli, da v njej letno predelajo 1.200 ton surove kave, da pa kljub višji ceni kava ne prinaša organizaciji dohodka, ampak izgubo, saj je obremenjena z velikimi davki.

Gostje M-Embe so menili, da je višina davkov za kavo resnično nesprejemljiva in da bi moral državni proračun iskati vire svojega financiranja druge, ne pa da temelji na kavi in bencinu.

Zanimalo jih je, kakšne so možnosti za drugačno embalaranje posameznih izdelkov, denimo Benka. Dali so tudi nekaj konkretnih predlogov, katerim so predstavniki M-Embe rade volje prisluhnili in menili, da lahko ustrezajo vseh tistim željam potrošnikov, ki ne bodo vplivale na bistvene spremembe v tehnologiji oziroma ne bodo zahtevale dodatnih sredstev za embalažo. Če bo ta predraga, izdelki cenovno ne bodo več zanimivi.

Zmajčkov butik izvršnih slaščic na Viču, ki oskrbuje s svojim pecivom in slaščicami 270 prodajnih mest v Ljubljani in obmestnih občinah in ki 75 % izdelkov proda v maloprodaji, je pri potrošnikih iz Most dobro zapisan. Ti niso imeli prav nobenih pripomb na kakovost M-Konditorjevih slaščic, pač sa so imeli pripombe na higiensko-tehnične pogoje prodajaln, med katerimi M-Konditorjeve niso izjema!

Vzrok, da ne prihaja do kratkega stika med proizvajalcem in potrošnikom, je v Mercator-Konditorju tudi ta, da je kolektiv v celoti odvisen od kupcev svojih iz-

mnenju potrošnikov, prodajalke zelo brezbrizen odnos do kupcev, pa tudi do svojega dela. Kljub dobri volji predstavnikov potrošnikov in poslovođe trgovine se stvari ne premaknejo na bolje. Problem v tej trgovini so tudi kraje, proti katerim so prodajalke, skupaj s potrošniškim svetom, nemočne.

Nasprotno pa so potrošniki v krajevni skupnosti Poljane zadovoljni s postrežbo, moti jih le premajhen izbor blaga. Enim in drugim je skupno to, da niso zadovoljni z mesarji (ne le Mercatorjevimi), ki se v večini primerov ne spoznajo na svoj poklic, slabo razkosavajo meso, da o prijaznosti do kupcev niti ne govorimo.

Edino priporočilo, ki jim ga je direktor Majerle lahko dal, je bilo, naj potrošnik kupi večji kos mesa ter ga sam razreže in spravi v zmrzovalnik. Problem pa ne bo rešen vse dotlej, dokler v Ljubljani ne bomo imeli izobraževalnega centra za živilske poklice, kamor sodijo tudi mesarji.

Predstavniki potrošnikov so to ugotovitev podprli in predlagali predstavnikom sozda in M-Mesne industrije, da skušajo preko ustreznih organov doseči, da bi v Ljubljani ustanovili takšen izobraževalni center, kakršnega potrebuje agroživilska industrija. Vzgaiali naj bi takšne kadre, ki bodo kupcu znali ponuditi trovsko blago, morda celo z nasmehom, in znali reči »vala« in »dober dan«. Zahvalili pa so se tudi Mercatorju, ki jim je omogočil, da se z njim srečajo in spoznajo v njegovih proizvodnih organizacijah in da se sodelovanje ne konča »preko pulta« v trgovini.

Novinar: Andrej Dvoršak. Tehnično uredil: Matjaž Marinček. Tiska ČGP Delo Ljubljana.

Glasilo prejemajo delavci, združeni kmetje, učenci in upokojenci sozda Mercator-KIT. Izhaja zadnji petek v mesecu. Naklada 18.400 izvodov. Po mnenju pristojnega republiškega organa je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.